

Bakı separatçılarla Avropada görüş təklifini rədd etdi

ANA XƏBƏR

Etiraz edən
azərbaycanlılar
güllələndi

Hürriyyət

SİZİN ÜÇÜN QƏZET

№27 (3270) 1 Avqust / 2023-cü il

Həftədə 1 dəfə çıxır

Qiyməti: 60 qəpik

Beynəlxalq təşkilat Vüqar Məmmədova azadlıq tələb etdi

Jurnalistləri Müdafiə Komitəsi:
"Azərbaycan hakimiyyəti jurnalist
Vüqar Məmmədovu azad etməlidir"

Fransanın "suya düşən"
imperiya nostalgiyası

GÜNÜN NƏBZİ

Müsahibə

"Vüqar
Məmmədov
siyasi sifarişlə
həbs olunub"

Sərdar Cəlalovlu: "İlham Əliyev
nəyə görə özünə qarşı əlavə
basqılar təşkil etməlidir?!"

8-9

Aktual

Ən yaxşı hərbi
qənimət

Və yaxud Çarkəz abu Vaqifin erməni oğlu
təkcə Meşəli qətləminin iştirakçısıdır?

6

Gündəm

Meşəli qətləminin
şahidindən şok açıqlamalar

"Vaqif Xaçatryan kənddən çıxmadığımız
halda bizi öldürəcəyini deyirdi"

4

Ölkə

Kənd təsərrüfatının inkişafına
ayrılan pullar necə talan edilir

Sahibkar xanım dövlət büdcəsini talan edən
şəbəkə haqda şok faktları açıqladı...

7

Ölkə

Dövlət Vergi Xidmətinin şöbə müdiri obyektində
işlətdiyi fəhlələrin pulunu vermir

Qarabağ qazisi Sübhən Tağıyev: "Nurəddin Hacıyev
bizim 2000 AZN həcmində pulumuzu mənimsəyib"

7

Müsahibə

Baş redaktorun
qanunsuz həbsi

Vüqar Məmmədovun vəkili
apellyasiya şikayəti verdi

2

Baxış

Azərbaycanda
həqiqətən ziyalı yoxdur?

Şuşanı satanlara söz deməyən
adət-ənənənin, dinin də
təəssübünü çəkməz

5

"Mən də o siyahıdayam"

Azərbaycanlıların qatili Samvel
Babayan bağışlanmasını istəyir

Xocalı qatili Vaqif Xaçatryan Laçın po-
stunda həbs olunandan sonra 1-ci Qarabağ
müharibəsində azərbaycanlıları qətlə yeti-
rən, Laçının və Şuşanın işğalında mühüm
rol oynayan, Qarabağın işğalında xüsusi
əməliyyatlarda iştirak edən qatil, cinayət-
kar Samvel Babayan qorxuya düşüb.

4

Təhlil

Şikayət

Azərbaycanda məhbuslar
islah olunur?

Azərbaycanda cinayətkarlıq statistikasında tə-
krar cinayət törədilməsi xüsusi yer tutur və
belə desək, "sanballı" çəkiyə malikdir. Belə
ki, ölkədə təkrar cinayətkarlıq göstərici 60%-i
aşır. Ən pisi isə odur ki, ölkəmizdə təkrar ci-
nayətkarlığın statistikasi nəinki illik, aylıq,
hətta günlük artır. Bu durum daha çox hər gün
təzələnen "Keçmiş məhüm tutuldu" sərlövhəli
yazılarda əks olunur.

11

Trotskinin qatili necə ələ alınıb...

Lev Trotskinin 1940-cı ilin avqustunda Meksikada öldürülməsindən uzun illər keçir. Bu mövzuda çoxlu məqalələr, kitablar yazılsa da, sənədli və bədii filmlər çəkilsə də hələ də yeni məlumatlar üzə çıxmamışdır.

Bu qətlə İspaniya vətəndaşları iştirak etdiyindən son illər bu ölkənin mətbuatında, xüsusən də Kataloniyanın mətbuatında (qətlə iştirakçıları bu bölgədən olublar) həm arxiv sənədlərindən, həm də veteranların xatirələrindən götürülmüş yeni, hələ də məlum detallar dərc olunmaqdadır.

(Ardı var)

Səsləndirilən digər bir ehtimala görə Roman Merkader əvvəlcə Trotskini öldürmək üçün təyin edilməyib. Onun missiyasına yalnız Trotskidə etimad qazanmaq, onun iqamətgahında baş verən hər şeyi müşahidə etmək və məlumatlandırmaq daxil olub. Lakin rəssam David Siqueirosun başçılıq etdiyi bir qrup meksikalı stalinist tərəfindən 1940-cı ilin mayında Trotskiyə qarşı uğursuz sui-qəsd cəhdindən sonra vəziyyət dəyişib. Əməliyyatın rəhbəri Eytingon, onun ən yaxın silahdaşları - Lev Vasilevski və Pavel Sudoplatov nə edəcəklərini bilmirlər.

vaxt Meksikada olub. Belə qərara alınır ki, Trotskini ancaq Merkader öldürə bilər. O, NKVD rəhbərliyinin tam etimadından bəhrələnməklə missiyanı yerinə yetirir.

Trotskiyə inqilabi ideyaları əks etdirən məqalələr yazdığını və onu oxumaq üçün liderə vermək istədiyini bildirir. O, maşınla Trotskinin yanına gedəndə bu zamanı onu anası və Eytingonla digər NKVD zabitlərinin olduğu iki maşın müşayət edir.

Merkaderin xüsusi tikilmiş daxili ciblərində buz baltası, xəncər və revolver olur. Trotski öz kabinetində məqaləni oxuyarkən,

xidmətləri sonradan ABŞ-ın özündə trotskiistlərin hərəkətləri haqqında məlumat mənbəyi kimi istifadə etmək üçün ona kömək edə bilərdi.

Həbs edilən zaman Merkaderin hərəkətinin motivlərini izah edən və özünü tək qisasçı adlandıran qeyd tapılır. Həmin qeyddə deyilir ki, Trotski inqilaba xəyanət edib və o, Jak Mornard - Merkader keçmiş təxəllüsünə qayıdır - lider kimi ondan məyus olub. Guya o, əmin olub ki, lider yalnız öz zövqü üçün yaşayır və trotskiist fəallardan şəxsi məqsədləri üçün istifadə edir. Sonra o da aydın olub ki, bu qeydləri ona Trotskini gözdən salmaq və ən əsası onun qətlində SSRİ-nin rolunu gizlətmək üçün NKVD hazırlayıb.

Daha sonra yeni versiya ortaya çıxır. Merkader Trotskini Silviyadan ayırmaq istədiyini üçün öldürdüyünü iddia edir. Məlumatlarda o da bildirilir ki, 7 ay polis komissarlığının zindanlarında işgəncələrə məruz qalsa Merkader əslində kim olduğunu və həqiqi adını etiraf etməyib. Həbsxana nəzarətçilərinin qeydlərinə görə, həbsxanada qaldığı müddətdə sovet tərəfi vəkili vasitəsilə ona yaxşı fotoaparat, yemək, kitab və jurnallar verə bilər.

Merkaderin vəkili Eduardo Seniceros uzun illər sonra İspaniyanın G.Vanguardia qəzetinə verdiyi müsahibədə müdafiə etdiyi şəxsi mərhəmətli, emosional, mədəni və öz əqidəsinə sadıq bir insan kimi təsvir edir. Vəkilin sözlərinə görə, Merkader həbsxanada boş oturmayıb - o, meksikalı məbuslara oxumağı və yazmağı öyrədib.

Moskva öz agentini həbsdən azad edib Sovet İttifaqına aparmağa çalışır. Həkim adı altında həbsxanada mütəmadi olaraq ona baş çəkməyə başlayan Merkaderə çox bənzəyən bir adam tapılır. Bu adam əxsadığı üçün Merkader onu təqlid etməyi öyrənir. Plana görə, bir gün Merkader həkim adı ilə həbsxanadan çıxıb gizlənməli, əsl həkim isə həbsxanada qalmalı idi. Həkim növbəti dəfə həbsxanaya gəlmədiyi və həm də Meksika hakimiyyətinin plandan xəbərtutması səbəbindən qaçış alınmır.

“Narkoman akulalar” dünyanın diqqətində

Narkotik tacirləri polisə yaxalanmamaq üçün kokaini dənizə atdılar və...

Son günlər dünya KİV-ləri “Kokain akulaları” haqda ardıcıl xəbərlər verməkdədir. Deyirlər ki, Florida-Kisdəki sərxoş köpəkbalıqları qərribə davranırlar. Tədqiqatçıların fikrincə, bunun səbəbi akulaların qaçaqmalçılar tərəfindən buraya atılan külli miqdarda kokainin təsirinə məruz qalmasıdır.

Stopnarkotik.az xarici KİV-lərə istinadən xəbər verir ki, bu qərribə fenomen tezliklə “Discovery”də nümayiş etdiriləcək “The Cocaine Sharks” sənədli filmində də göstəriləcək. Film üzərində çalışan alimlər səbəbi “həqiqətə bənzər” adlandırırlar.

Kokain zibilliyi

Təcrübələr ona görə aparılıb ki, böyük miqdarda kokain ABŞ-a qayıqla “varid olur” və müəyyən səbəblərdən tez-tez suya atılır. Köpəkbalıqları ilə bağlı tədqiqatın rəhbəri Treysi Fanara “The Guardian”-a deyib: “Kokain suda o qədər həll olunur ki, dərmanların dəniz suyuna hopması üçün qablaşdırmada çox kiçik dəşik bəs edir”.

Saxta kokain tələsi

Tədqiqatçılar təcrübə üçün Fanar və dəniz bioloqu “İynəlibalıq” ləqəbli Tom Hörd köpəkbalıqlarının necə reaksiya verəcəyini görmək üçün suya kokain paketinə bənzəyən “saxta paketlər” atıblar. Onlar köpək balıqlarının saxta paketlərə diqqət edib-etmədiklərini və onlara hücum etmək qərarına gəlib-gəlmədiklərini görmək üçün heyvanların davranışını müşahidə ediblər. Yeni bir növ akulalara tələ qurublar. Onlar köpək balıqlarının narkotiki taparkən necə davrandıqlarını görmək üçün kokainə bənzər stimulantdan da istifadə ediblər. “Hörd qərribə davranışlar müşahidə etdi, lakin köpəkbalığının davranışındakı dəyişikliyin kokainə rast gəlmə ilə bağlı olduğu, yoxsa sadəcə bir təsadüf olduğu bilinmir. Daha çox araşdırmaya mütləq ehtiyac var”, - deyər Fanara “CBS News”-a bildirir.

“Kokain köpəkbalığı” filmindən çəkilmiş kadrlarda köpəkbalıqlarının saxta kokain yığınlarına doğru üzduyü göstərilir və Hörd ən azı bir çəkil başlı köpəkbalığının adı haldan fərqli şəkildə üzduyünü seyr edir. “Bu, qeyri-adi. Bu, keçmişdə baş vermiş travma və ya kimyəvi qarışıqlıq ola bilər”, - deyər o, şounun treylerində açıqlayır.

Heyvanların həqiqətən narkotik istifadə edib-etmədiyini müəyyən etmək üçün daha çox araşdırmaya ehtiyac var. Buna görə də yaxın aylarda bir neçə köpək balığından qan nümunələri götürüləcək.

Məşhur holland bioloq və səyyah Frik Vonk deyir ki, bütün bu cəfəngiyatdan utanır. O, “İnstaqram”da bunun ən böyük cəfəngiyat olduğunu və bu qondarma xəbərin yalnız “Shark Week” (Akula həftəsi) sənədli filmi tanımaq üçün istifadə edildiyini deyir.

Onun saxlanma şəraiti sərtləşdirilir, təkamülq kameraya salınır. Bundan başqa həbsxana rəhbəri dəyişdirilir. O, 20 illik həbs cəzasını sona qədər çəkməli olur.

1960-cı ildə azadlığa çıxan qatil Kuba və Çexoslovakiya vasitəsilə Moskvaya gəlir və orada Sovet İttifaqı Qəhrəmanı adına layiq görülür.

O, paytaxtda məskunlaşır və hər cür imtiyaz alır - dörd otaqlı mənzil, bağ evi, maşın, general təqaüdü, Kreml klinikasından istifadə etmək və s. Moskvada yaşadığı müddətdə ispan mühacirlərlə əlaqə saxlayır, İspaniya vətəndaş müharibəsi tarixinə dair kitabın nəşrinə kömək edir. Bütün bunları o, təxəllüsü ilə edir - əsl adından heç vaxt istifadə etmir. Hətta onun Moskva qəbiristanlığında məzarının üstündə də “Ramon İvanoviç Lopez” yazılıb.

Merkader bir müddət Kubada Daxili İşlər Nazirliyində məsləhətçi işləyir, penitensiar müəssisələrlə məşğul olub. Ağır xəstələnəndə Kuba lideri Fidel Kastro tez-tez xəstəxanada ona baş çəkib. O, 18 oktyabr 1978-ci ildə 65 yaşında xərcəng xəstəliyindən vəfat edir.

Onun qalıqları xüsusi təyyarə ilə Moskvaya aparılaraq Kuntsevo qəbiristanlığında dəfn edilib. Həyat yoldaşı xatirələrində qeyd edib ki, Ramon Trotskinin öldürülməsi barədə heç vaxt danışmayıb, kimse bu mövzuda onun yanında söz açanda o, bu söhbətlərə çox əsəbiləşirmiş.

Hazırladı: İ.SABİRQIZI

Hətta Trotskinin gecə-gündüz mühafizə olunan evini bombalamaq üçün pilot tutmaq istəyirlər. Sonda Eytingon qətli Merkaderə həvalə etmək qərarına gəlir.

Bəzi mənbələr isə iddia edirlər ki, qətl sifarişçisi roluna namizədliliyini Markeder özü təklif edib. Məlumatlara görə, o, qatil olmaq istəməyib, lakin Stalinin tapşırığını yerinə yetirməməsinin əməliyyatda iştirak edən bütün NKVD qrupuna, o cümlədən anası Kari-dada olan inamın itirilməsi ilə nəticələndiyini tam bilib. Bu əməliyyatda şəxsən Lavrenti Beriya nəzarət edib. Alvaro Martinez də hesab edir ki, başqa şeylərlə yanaşı, onun yoldaşlarının və anasının taleyi Merkaderdən asılı olub.

Oğlunun fəaliyyət göstərdiyi qrupa daxil olan ana da həmin

Markader missiyasını səssizcə başa çatdırıb aradan çıxmaq üçün hazırlıqlara başlayır. Balta ilə Trotskiyə arxadan güclü zərbə endirsə də Trotski bu zərbdən dərhal ölmür və qışqırmağa başlayır. Mühafizəçilər içeri girib Merkaderi tuturlar. Başından ağır yaralanan Trotski huşunu itirir və ertəsi gün özüne gəlmədən ölür.

Mühafizəçilər Merkaderi döyürlər, sonra o, həbs edilərək polis bölməsinə aparılır. Bir müddət sonra onun sevgilisi də tutulur. İstintaq onun qətlidə əli olduğuna əmin olsa da Aqeloff cəzadan qurtula bilir və Amerikaya qayıdır. Onun azad edilməsinin iki versiyası var. Birincisi, iş Meksikaya gələn və qızının azad edilməsi üçün kifayət qədər pul ödəyəcək bəli varlı ata təsir edə bilər. İkinci versiyaya görə, Amerika kəşfiyyat

Təsisçi:

Sərdar Cəlaləli

Baş redaktor:

Vüqar Məmmədov

Tel: 070 333 22 85

012 496 98 93

E-mail: vuqar-mt@mail.ru

Dizayner:

Seymur Həsənov

Dizayner:

Seymur Həsənov

“Hürriyyət” qəzetinin internet unvanı:

Hurriyyet.az

E-mail: hurriyyet@mail.ru

Tiraj: 2500

Redaksiyanın ünvanı:

AZ 1008, Bakı, akademik

Ələşrəf Əlizadə küçəsi, 31

Telefonlar: 496-10-72; 496-08-35

Lisensiyanın qeydiyyat nömrəsi: V 165

Müəlliflərin mövqeyi ilə redaksiyanın mövqeyi üst-üstə düşməyə bilər.

Əlyazmalar geri qaytarılmır. Redaksiyanın kompüter mərkəzində yığılıb səhifələnilir və “Futbol+ servis” mətbəəsində çap edilib.

Bu işarə altında dərc olunan yazılar reklam xarakterlidir.

Qəzet 1991-ci ildən çıxır.

Beynəlxalq təşkilat Vüqar Məmmədova azadlıq tələb etdi

Jurnalistləri Müdafiə Komitəsi: "Azərbaycan hakimiyyəti jurnalist Vüqar Məmmədovu azad etməlidir"

"Azərbaycan hakimiyyəti jurnalist Vüqar Məmmədovu azad etməli və ictimaiyyətin maraqlarına cavab verən məsələlər barədə məlumat yaydıqlarına görə jurnalistlərdən qisas almağa son verməlidir".

Hurriyyet.az xəbər verir ki, bu barədə cümə günü Jurnalistləri Müdafiə Komitəsinin yaydığı məlumatda bildirilir.

KİV-lər və Jurnalistlərin Müdafiə Komitəsi (CPJ) ilə danışan vəkil Bəhruz Bayramov bildirib ki, bazar ertəsi - iyulun 24-də Bakının Nərimanov Rayon Məhkəməsi "Hurriyyet" müstəqil xəbər agentliyinin baş redaktoru Məmmədovu hərbiçilərlə bağlı qadağan olunmuş məlumatları yaydığına görə 30 sutka həbs edib.

Jurnalistləri Müdafiəsi Komitəsinin tanış olduğu məhkəmə hökmündə Vüqar Məmmədovun keçmiş polkovnik Elnur Məmmədovla ən azı üç müsahibəsinə istinad edilib ki, iyulun 19-da baş tutan bu müsahibələrin sonuncusunda sabiq hərbiçi ölkə ordusunun vəziyyətini tənqid edib və müdafiə naziri Zakir Həsənovu yarıtmaq idarəetmədə və korrupsiyada ittiham edib. Jurnalistlə qohumluğu olmayan Elnur Məmmədov da eyni ittihamla 30 sutka həbs edilib.

"Jurnalist Vüqar Məmmədovun Azərbaycan hərbi rəsmiləri haqqında tənqidi fikirlər səsləndirdiyinə görə həbs edilməsi tamamilə qəbul edilməzdir və dərhal ləğv edilməli-

dir", deyə Jurnalistləri Müdafiə Komitəsinin Nyu Yorkdakı Avropa və Mərkəzi Asiya proqram koordinatoru Gülnoza Səid bildirib. "Hakimiyyətlər söz azadlığı ilə bağlı beynəlxalq öhdəliklərinə əməl etməli və sadəcə öz işlərini gördükləri üçün jurnalistlərdən qisas almağı dayandırmalıdır", - deyə Gülnoza Səid əlavə edib.

Bayramov bildirib ki, məhkəmə zalından həbs edilən Məmmədov hökmdən apellyasiya şikayəti verməyi planlaşdırır. O, müsahibələr zamanı Azərbaycan qanunvericiliyinə əsasən dövlət sirrini ehtiva edən qadağan olunmuş məlumatların yayılmadığını və Məmmədovun qonağının tənqidi fikirlərini səsləndirdiyinə görə cəzalandırıldığını bildirib.

Media hüquqşünası Xəlid Ağalı JMK-yə mesajlaşma proqramı vasitəsilə bildirib ki, Azərbaycan qanunlarına görə, jurnalistlər müsahibələrinin ifadələrinə görə təqib olunma bilirlər, lakin o, bu işdə haki-

miyyətin məqsədinin "jurnalistləri və sadə insanları qorxutmaqla tənqid etməkdən çəkindirmək" olduğu na inanır.

Elnur Məmmədov 2022-ci ilin oktyabrında 6 aylıq həbs cəzası ilə nəticələnən Müdafiə Nazirliyinin rəsmilərini tənqid etməsi ilə tanınır.

"Hurriyyet" in verdiyi xəbəre görə, Baş Prokurorluğun əməkdaşları bazar ertəsi Vüqar Məmmədovu çağıraraq dindirib və məhkəməyə veriblər. "Hurriyyet" in əməkdaşları yerli və regional mediaya bildiriblər ki, hakimiyyət bir neçə saat ərzində jurnalistin həmkarlarına və ya ailəsinə onun harada olması barədə məlumat verməyib və ona vəkil seçməsinə icazə verilməyib.

Məhkəmə qərarında deyilir ki, Məmmədov "silahlı qüvvələrin vəziyyətini sistemli, ardıcıl və davamlı olaraq" müzakirə edib və bununla da "ölkənin müdafiə qabiliyyətinin zəifləməsi ilə bağlı qadağan olunmuş məlumatlar yayıb". Nə hökmdə, nə də baş prokurorun bəyanatında qadağan olunduğu iddia edilən məlumatla bağlı əlavə təfərrüatlar göstərilməyib.

JMK şərh üçün Azərbaycan Baş Prokurorluğu və Ədliyyə Nazirliyinə e-poçtla müraciət etsə də, heç bir cavab almayıb. JMK-nin 1 dekabr 2022-ci il tarixli həbsxana siyahı-a alınması zamanı ən azı iki jurnalist, Abid Qafarov və Polad Aslanov Azərbaycanda həbsdə idi.

Hazırladı: ÜLVİYYƏ

Sabiq icra başçısının oğlanları əmlakları geri istəyirlər

Cəlilabadın həbsdə olan keçmiş icra başçısı Namiq Zeynalov və oğlanları Ali Məhkəməyə müraciət ediblər.

Hurriyyet.az-ın əldə etdiyi xəbəre görə, Rəsul və Fərid Zeynalovlar atalarının cinayət işi üzrə müsadirə edilmiş əmlakları geri istəyirlər.

Maraqlı şəxslər iddia edir ki, söhbəti gedən əmlaklar onlara məxsusdur və cinayət yolu ilə əldə edilmiş pulla alınmayıb.

Kassasiya şikayəti baxılması üçün Ali Məhkəməyə təqdim edilib.

Qeyd edək ki, Namiq Zeynalov 2021-ci ildə həbs edilib. O, xüsusilə külli miqdarda mənimsəmə, israf etmə, vəzifə səlahiyyətlərindən sui-istifadə, külli miqdarda rüşvət almaqda təqsirli bilinib, Lənkəran Ağır Cinayətlər Məhkəməsinin hökmü ilə 12 il həbs cəzası verilib.

Bundan başqa iş üzrə üzərinə həbs qoyulmuş ümumi dəyəri 2 milyona yaxın olan-fərdi yaşayış evləri, "Lexus" markalı minik avtomobili, müxtəlif təyinatlı torpaq sahələri dövlət nəfinə müsadirə edilib.

Şirvan Apellyasiya Məhkəməsi hökmü qüvvədə saxlayıb.

Etiraz edən azərbaycanlılar güllələndi

İyulun 30-u gecə saatlarında hökumət məmurları Qərbi Azərbaycan əyalətinin Tikantəpə mahalının Orta Ağdərə kəndinə hücum edib.

Hurriyyet.az xəbər verir ki, bu barədə insan haqları təşkilatları və yerli media fəalları məlumat yayıblar.

Məlumatla görə, adıçəkilən kənd sakinləri Ağdərə qızıl mədəninə işə götürülmədiklərinə, mədənin qeyri-standard istismarı nəticəsində işə otlaq və əkin sahələrinin məhv edildiyinə etiraz ediblər.

Etirazların yatırılması üçün bölgəyə göndərilən məmurlar sakinlərə atəş açıb.

Nasir Bəhramian, Höccət Məmmədov və Armin Nikzad adlı etirazçıların ağır güllə yarası aldığı və xəstəxanaya köçürüldüyü bildirilir.

Aksiya iştirakılarından bir neçəsi həbs edilərək naməlum istiqamətə aparılıb.

Qeyd edək ki, Qərbi Azərbaycanın Tikantəpə bölgəsində yerləşən Zərşuran və Ağdərə qızıl mədənləri Yaxın Şərqi ən böyük mədənləri sayılır. Mədənlərin səhmdarları və sahibləri farsların üstünlük təşkil etdiyi əyalətlərdəndir. Bu günə kimi qanunsuz istismar və zəhərli tullantıların təbiətə buraxılması səbəbindən bölgənin bir neçə kəndinin əkin və otlaq sahələri məhv edilib, minlərlə mal-qara tələf olub.

Baş redaktorun qanunsuz həbsi...

Vüqar Məmmədovun vəkili apellyasiya şikayəti verdi

Xəbər verdiyimiz kimi, "Hurriyyet" qəzetinin, eləcə də eyniadlı "Hurriyyet TV" və Hurriyyet.az sayının baş redaktoru Vüqar Məmmədov Nərimanov Rayon Məhkəməsinin qərarı ilə 1 ay müddətinə azadlıqdan məhrum edilib.

Baş redaktorun vəkili Bəhruz Bayramov hesab edir ki, V.Məmmədov tamamilə qondarma ittihamlar əsasında həbs olunub: "Qanuna görə, hər hansı bir şəxs canlı yayım zamanı digər şəxslərin dediyi hər hansı bir fikrə görə heç bir məsuliyyət daşımır. Orada da ümumi danışılan, hər kəsə məlum olan bir mövzu olub. Hər kəsə məlum olan faktlardan söhbət gedib, heç bir hərbi sirr açılmayıb.

Digər tərəfdən, iddia olunan fikirləri də şəxsən Vüqar Məmmədov səsləndirməyib, onun müsahibi səsləndirib. Elnur müəllimin səsləndirdiyi fikrə görə Vüqar Məmmədovun həbs

olunması qanunsuzdur".

Vəkil bildirib ki, bu səbəbdən də Nərimanov Rayon Məhkəməsinin ədalətsiz və sifarişli qərarından apellyasiya şikayəti verilib. B.Bayramov güman edir ki, Apellyasiya Məhkəməsi Vüqar Məmmədovun qanunsuz olaraq həbs edilməsini nəzərə alıb, onun barəsində ədalətli qərar

verəcək.

Xatırladaq ki, iyulun 24-də Vüqar Məmmədov və istifadə olan polkovnik, hərbi ekspert Elnur Məmmədov "Hurriyyet TV"-dəki çıxışları ilə əlaqədar olaraq Baş Prokurorluğa dəvət olunub. Hər ikisi müstəntiqin dəvətini qəbul edərək Prokurorluğa gedib və orada ifadə veriblər. Bundan sonra V.Məmmədov və E.Məmmədov polis maşınına mindirilərək, Nərimanov Rayon Məhkəməsinə aparılıblar. Burada hakim Vüsal Qurbanovun sədrliyi ilə keçirilən prosesdə Vüqar Məmmədov və Elnur Məmmədov qanunsuz və əsassız olaraq, Azərbaycan Respublikası İnzibati Xətlər Məcəlləsinin 388.1.1.1-ci maddəsi ilə (Informasiyadan istifadə edilməsi, onun yayılması və mühafizə edilməsi qaydaları əleyhinə olan inzibati xətlər) 1 ay müddətinə azadlıqdan məhrum ediliblər.

KƏNAN

Keçən həftə Fransanın daha bir eks-müstəmləkəsi Niger onun təsiri altından çıxdığını elan etdi. Rəsmi olaraq dövlət çevrilişi baş verdi. Afrikada ictimai əhval-ruhiyyə üsyançıların tərəfindədir. "Sizin Nigeri nigerilərə, Nigeriya uranını öz vətəndaşlarına qaytarmaq üçün tarixi fürsətiniz var", - deyə Pan-Afrikaçı Kemi Seba müraciətində yazıb.

Xatırladaq ki, bir gün əvvəl Niger Fransaya uran və qızıl ixracını dayandırır. Bunu hakimiyyətə gələn Vətəni Müdafiə Milli Şurasının (CNSP) rəhbərliyi bəyan edib.

Bu baş verənlərə cavab olaraq isə, Fransa Nigerin devrilmiş prezidenti Məhəmməd Bazumu azad etmək üçün hərbi əməliyyata hazırlaşır. Bunu qiyamçıların yaratdığı Vətəni Xilas etmə Milli Şurasının rəsmi nümayəndəsi polkovnik Amadu Abdraman deyib.

Onun sözlərinə görə, Nigerin baş naziri səlahiyyətlərini icra edən Hassumi Məsud Parisə prezident sarayına hava zərbələri endirməyə icazə verib.

Hazırda Nigerin hərbi xunta-sı ölkənin keçmiş xarici işlər naziri və baş nazirini prezident Bazumu azad etmək üçün Fransaya "hərbi hücumlara" çağıraraq sənəd göndərməkdə ittiham edir. Bununla da vəziyyət gərginləşir.

Ölkələrin münasibətlərinin sıxlığı təkcə göndərilən tankların sayı ilə deyil, həm də insanların danışdığı dillə müəyyən edilir. Burkina Faso, Mali və Niger kimi ölkələr hələ ki, frankofon olaraq qalır və buna görə də Fransa mədəniyyətinə inteqrasiya olunub və bu əlaqələri asanlıqla qırmaq mümkün deyil. Yeri gəlmişkən, bu gün Malidə fransız dilinin rəsmi dil statusundan məhrum edildiyi xəbəri yayılıb. Bu, artıq Fransanın təsirinə real azalmasıdır, lakin bunun nəticəsi o qədər də tez olmayacaq.

Nigerdə ?? "mükəmməl çevriliş" oldu, yeni proses kənar təsir olmadan baş verdi. Bu, kənar xüsusi xidmət orqanlarından ilhamlanan çevriliş deyildi, məhz leninçi düsturla uyğun gələn çevriliş idi - xalqın sosial-iqtisadi həyatı xeyli pisləşmişdi, "yuxarılar" da narazı idi. Yeni inqilab təbii axarı ilə meydana çıxmışdı. Bununla belə, təbii axarlı inqilab görüntü idi. Nigerdə ??baş verən hər şey ölkə daxilində müəyyən güc qütbləri arasındakı qarşıdurmadan qaynaqlanır.

Makron rejiminin təmsil etdiyi Fransa Rusiya üçün düşmən ölkədir (bəlkə də üzde belədir), Kiyeve hərbi yardım göstərir və Rusiyanın Qara Qitədəki istənilən fəaliyyəti Fransa mediasında əsl istəriyə yaradır. Bütün bu faktları nəzərə alsaq, Rusiya üsyançıları dəstəkləməsə, sadəcə susmaq məntiqli olardı. Lakin xarici işlər naziri S.Lavrov "çevrilişin qanunsuz olduğunu" bəyan edərək, Qərb təbliğatının əsas tezisini təkrarladı. Fransanın Nigerdəki səfir-

liyi qarşısında etirazçılar isə Rusiya bayraqları ilə toplaşdılar.

Etirazçılar "Fransanın Nigerdəki səfirliyi" yazısı olan lövhəni cırıb, onu torpaqda tapdalayıb, yerinə Rusiya və Niger bayraqları qoyublar. İnsanlar Fransa əleyhinə şüarlar səsləndirir və Nigerdəki xarici bazaların bağlanmasını tələb edirlər.

Amma maraqlıdır ki, Fransanın "Orano" korporasiyası Nigerdə ??uran hasilatını davam etdirir, hərbiçilərin üsyanı onun fəaliyyətinə təsir etməyib. Bu barədə "Le Monde" yazır.

Orano 50 ildən artıqdır ki, ölkədə fəaliyyət göstərir və Arlit ərazisində dünyanın ən böyük yataqlarından birini işlədir.

Şirkət nümayəndələri üsyan-dan sonra vəziyyətin normal olduğunu, işçilərlə əlaqənin yerində olduğunu deyirlər. Təxminən

gündəm çərçivəsində dörd günlük ziyarət gedişində Qana, Nigeriya və Zambiyaya səfər edəcək. Onun məqsədi qitə öl-

bu tendensiya ABŞ-ı qorxudur, o, hər dəfə regionda nüfuzunu getdikcə itirərək öz yerini Rusiyaya verir.

Fransanın "suya düşən" imperiya nostalgiyası

Nigerdəki dövlət çevrilişi rəsmi Parisin Avropaya "ağalıq etmək" istəyini puç edir

300 Niger əsgərindən ibarət mühafizəçilərin sayı dəyişməyib. Göründüyü kimi, ticarət əvvəlki təfəvvüatı göstərir.

Afrikadan Fransanın çıxarılması fonunda maraqlı gelişmələr inkişaf etməkdədir. Fransanın çıxarılması Böyük Britaniya ilə ABŞ tandeminin irəliləməsi ilə müşayiət olunur. Belə ki, Nigerdəki hakimiyyət çevrilişindən sonra Böyük Britaniyanın xarici işlər naziri Ceyms Kleverli Britaniyanın Afrika ölkələri ilə təhlükəsizlik sahəsində əməkdaşlığı fəallaşdırmalı olduğunu bildirib.

Xarici işlər nazirinin sözlərinə görə, hökumət Afrika ordusu hissələrinin britaniyalı təlimatçıları tərəfindən təlim keçməsi ilə bağlı Afrika dövlətlərinin rəhbərlərinin yeni imkanları və xahişlərini nəzərdən keçirməyə hazırdır.

Nazir Kleverli bu

kələri ilə qarşılıqlı faydalı ticarət əlaqələri qurmaqdır. O, həmçinin hesab edir ki, Qərb Afrikaya Rusiya və ya Çinin yanaşmasından fərqli olaraq daha sərfəli inkişaf variantları təklif etməlidir. Əlbəttə, Britaniyalı nazirin açıqlamasında Qərbin Afrikaya fərqli baxış sərgiləməli olduğu səsləndirilsə də, əslində Rusiyanın Afrikada "yerini bərkitməsi" gələcəkdə Çinə qarşı ABŞ-Britaniya tandeminin yanında yer almağı vəd edə bilər.

"The New York Times" isə yazır ki, Afrikadakı çevrilişlər ABŞ-ı təhdid edir, lakin Rusiyanın yolunu açır.

Qəzetin qeyd etdiyi kimi, Niger prezidenti Məhəmməd Bazumun devrilməsi Mərkəzi Afrika ölkələrinin Qvineyadan Sudan qədər olan zolağı blokladı, burada siyasi liderlər zorla hakimiyyətdən uzaqlaşdırıldı.

Məqalə müəllifinin fikrincə,

"Keçən həftəyə qədər Niger Pentaqonun regional strategiyasının təməl daşı idi. Ölkədə ən azı 1100 ABŞ əsgəri yerləşib və ABŞ Niameydə və şimaldakı Aqadez şəhərində pilotsuz təyyarə bazaları tikib, onlardan biri 110 milyon dollara başa gəlib. İndi bütün bunlar təhlükə altındadır", qəzet yazır.

"The New York Times" yazır ki, Rusiya özünü anti-Qərb əhval-ruhiyyəsinin "məşəl tutanı" kimi göstərir və Moskva Afrika dövlətlərində anti-Fransa ritorikasını canfəşanlıqla dəstəkləyir.

Fikrimizcə, məqalə müəllifi yanlış mübaliğəyə qapılır. Rusiyanın Afrikada genişlənməsi "piştaxta altında" anti-Çin və ABŞ-Britaniya tandeminin əlinə oynayacaq "kozıdır". Burada maraqlı sual ortaya çıxır - Fransanın Afrikada "gözümçixdiya" salınması yalnız onu zalım və qəddar müstəmləkəçi keçmişindənmi qaynaqlanır? Fikrimizcə, yox! Fransa Çinin Avropadakı əsas "maşa"sıdır və ona qarşı "oyundan çıxarılma" siyasətinin səbəbi də budur. Görünür, Çinlə tərəfdaşlıq Parisə çox şey vəd edir və "imperialist nostalgiyası" aşırıb-daşan Fransa ən azı onun özü qədər Avropanın sənaye ölkəsi olan Almaniyanı buynuzlayır.

Buna sübut kimi misal çəke bilərik ki, iyulun 30-da Fransanın maliyyə naziri Bruno Lemari Çin Baş nazirinin müavini və "Səma İmperiyası"nın digər yüksək vəzifəli şəxsləri ilə görüşüb. Lemarinin danışığılarda dediyi sözlər Fransanın Al-

maniyanın mövqeyi ilə bir qədər ziddiyyət təşkil edir.

Görüşdə Lemari Parisin Çindən (iqtisadi mənada) "qopmaq" fikrində olmadığını bildirib. Əksinə, o qeyd edib ki, Fransanın Çin bazarına daha çox sərbəst çıxışı lazımdır.

Fransa Maliyyə Nazirliyi də daha bir kovid epidemiyasının birdən baş verə biləcəyini və hazırlıqlı olmağın gerəkdiyini irəli sürərək ölkəsinin tədarük zəncirləri ilə bağlı "risklərin azaldılmasına" diqqət yetirdiyini vurğulayıb. Lemari fransızların Çin investisiyalarına olan marağını da qeyd etməyi unutmayıb.

Təbii ki, Beşinci Respublika Çinlə münasibətləri hətta 2018-19-cu illərin səviyyəsinə qaytara bilməyəcək. Bununla belə, xüsusilə iqtisadi istiq-

mətdə müəyyən stabilizmə əldə oluna bilər, Makronun aprel-dəki Pekin səfəri buna sübutdur.

Bundan əlavə, Lemarinin iki tezisi ən mühüm əsas kimi önə çıxır:

1) Fransa Çindən investisiya gözləyir;

2) Fransa Al və Çin arasında dialoqun sabitləşməsinə təmin edə bilər.

Müqayisə üçün qeyd edək ki, Almaniyanın Çinlə münasibətlərə dair yeni strategiyasında deyilir ki, Almaniya;

a) Çin investisiyalarında riskləri görür və onları yoxlayacaq;

b) bəzi məsələlərdə AB ilə münasibətlərdə Çin üçün vasitəçi olmaq niyyətində deyil.

Bəs, Paris Berlinə meydan oxuyur? Yox! Lakin Makron Avropa diplomatiyasının və bütövlükdə Al-nin sözsüz lideri rolunu Almaniya vermək fikrində deyil. Buna görə də o, təkcə Çinlə ikitərəfli münasibətləri deyil, həm də çoxtərəfli marşrutu (Al daxilində) fəal şəkildə inkişaf etdirməyi planlaşdırır.

Beləliklə, aydın olur ki, Fransa Avropanın başında duraraq, imperiya nostalgiyasına yenidən nəfəs vermək fikrindədir və burada Çinlə əl-ələdir. Görünür, bu səbəbdən Fransa Afrikadan qovulur. Əks təqdirdə Paris Çinin Afrikaya yiyələnməsində də "əlbuyuruqçu" rolunu oynaya bilər və bəlkə də bu rol onaymaqdadır. Onun gözümçixdiya salınmasının da səbəbi budur.

Hazırladı: Ülviyyə

Bakı separatçıları Avropada görüş təklifini rədd etdi

Niderlandda yaşayan tarixçi Arif Yunusovun bazar günü Turan-a verdiyi məlumata görə, "Bakı ilə Xankəndi nümayəndələri arasında potensial görüş Avropa ölkələrindən birində, Bəlkə də Bolqarıstanda təşkil olunacaq".

Yunusovun Avropa təşkilatlarındakı mənbələrinə görə, amerikalı vasitəçilər neytral ərazidə görüşməkdə israr edərək Qarabağ prosesində az da olsa əhəmiyyətli rol oynayırlar. Azərbaycan tərəfinin görüşün perspektivindən narazı olduğu bildirilsə də, onlar üçün amerikalı vasitəçilərin iştirakından açıq şəkildə imtina etmək çətinidir.

Birləşmiş Ştatlar Bakıya təzyiq göstərərək üçün müxtəlif rıçaqlardan istifadə etdi və hətta Ağdamdan keçən yolun tikintisi ideyasını irəli sürdü. Maraqlıdır ki, onlar Ermənistanın Baş naziri Nikol Paşinyanı Bakının tələblərini yerinə yetirməyə çağırırlar. Ancaq potensial bədrəmə bloklarına görə görüşün uğuru qeyri-müəyyən olaraq qalır.

Yunusov qeyd edir ki, ermənilərin İndi Bakı ilə danışıqlardan yayınmaq üçün əlvərişli bəhanəsi var. Bu yaxınlarda Laçında Vaqif Arutyunyanın həbsi vəziyyəti çətinləşirdi, çünki Arutyunyanın Azərbaycan mediası tərəfindən Bakı ilə münaqişənin sülh yolu ilə həllinin tərəfdarı sayılan Samvel Babayanla sıx əlaqələri var. Arutyunyan Babayanın əvvəlki dəstəyi işləri çətinləşdirir.

"Vahid Vətən" Partiyasının (Xankəndi) sədri Samvel Babayan 2020-ci il müharibəsindəki məğlubiyyətin nəticələrini qəbul etdiyini bildirib. Lakin 1991-1994-cü illərdə Birinci Qarabağ müharibəsi zamanı o, Ermənistan silahlı qüvvələri ilə birlikdə Azərbaycan yaşayış məntəqələrinin dağıdılmasına, zorakılığa və etnik təmizləməyə səbəb olan hərəkətlərdə iştirak edən Qarabağ ermənilərinin qanunsuz silahlı birləşmələrinə rəhbərlik edirdi".

Qeyd edək ki, Bakı və Xankəndi nümayəndələri arasında görüşün avqustun 1-də Bratislavada keçirilməsi güman edilirdi. Ən azından belə bir görüşü Qərb dairələri loblaşdırırdı.

Lakin məlumatlı mənbələrdən Turan-a məlum olub ki, Azərbaycan hakimiyyəti separatçılarla görüşməkdən imtina edib.

Bundan əvvəl Bakı iki dəfə Qarabağ ermənilərinin nümayəndələrini Azərbaycan paytaxtına reinteqrasiya ilə bağlı dialoqa dəvət edib.

Lakin ermənilər bu dəvətlərə məhəl qoymadı, bundan sonra prezident İlham Əliyev onları daha danışıqlara dəvət etməyəcəklərini bəyan etdi və bildirdi ki, onlar separatçı strukturları ləğv edərək Azərbaycan qanunlarına tabe olmalıdır. Yalnız bu halda onlar amnistiyaya ümid edə bilər.

Hazırladı: KƏNAN

Meşəli qətləminin şahidindən şok açıqlamalar

"Vaqif Xaçaturyan kənddən çıxmadığımız halda bizi öldürəcəyini deyirdi"

Bunu "Report"-un Qərb bürosuna Xocalı rayonunun Meşəli kənd sakini, hazırda ailəsi ilə birgə Goranboy rayonunda məskunlaşan Vəli Vəliyev deyib.

O, V.Xaçaturyanın və ailə üzvlərinin Azərbaycan milliyətinə nifrətini Meşəli hadisəsindən öncələr də hiss etdiyini bildirib.

Hər gecə Meşəli kəndinin girişində postda dayandıqlarını və yalnız səhərlər evə gəldiklərini söyləyən kənd sakini həmin hadisələrlə bağlı xatirələrini bölüşüb.

"1991-ci ilin dekabrında şəhər saatlarında Alyoşa (soyadını xatırlamır) və Vaqif Xaçaturyan "QAZ-53" markalı maşına silah-sursat dolduraraq kəndin yuxarı hissəsinə gətirdilər, silahları orada toplaşan ermənilərə payladılar və həmin silahlarla kəndə hücum keçdilər. Atışma vaxtı Vaqif, Şurik, Nərik və Armaris qışqıraraq deyirdilər ki, kənddən çıxın, yoxsa sizi öldürəcəyik".

Onların yaşadığı Badara kəndinin Meşəliyə qonşu olduğunu bildiren V.Vəliyev buna görə də onların hamısını tanıdığını deyib: "QAZ-53"-ün sürücüsü Alyoşa bizim kəndlə Badara kəndinin arasına post qurmuşdu və onlar qoyurdular ki, biz o kəndin ərazisindən öz kəndimizə keçək. Buna görə də əlavə 6 kilometr piyada yolu qət etməklə kəndimizə getməyə məcbur olurduq. Onlar müharibədən çox-çox əvvəl bizimlə düşmənçilik edirdilər".

V.Vəliyev deyib ki, həmin vaxt V.Xaçaturyanın qardaşı da Xankəndi avtobusunun sürücüsü olub. O, azərbaycanlı sərnəşinləri heç vaxt avtobusda əyləşməyə imkan verməyib, həmişə ayaq üstə saxlayıb, erməniləri isə ayaq üstə durmağa qoymayıb.

Kənd sakini vurğulayıb ki, həmin vaxt V.Xaçaturyan və digərləri yaşlı, cavan, uşaq və qadın demədən insanları amansızlıqla elə küçənin ortasında qətlə yetiriblər:

"Biz isə əlimizdə olan imkanlarla döyüşürdük. Evləri mermi atəsinə tutub yandırırırdılar. Mənim, xalam oğlunun və qonşuların evləri yanıb kül oldu. Bizim köməyimizə Kosalar kəndinin camaatı və bir də əsgərlər gəldi.

"Meşəli soyqırımının iştirakçılarından olan Vaqif Xaçaturyan kənddən çıxmadığımız halda bizi öldürəcəyini deyirdi".

Hücum keçən düşməni geri otuzdurduq. Onlara dəstək üçün Rusiya ordusunun əsgərləri də gəlmişdi. Xüsusi silahları onlara elə ruslar vermişdi. Amma biz həmin hadisədən sonra da kəndimizi tərk etmədik. Xocalı işğal edildikdən sonra kəndi tərk etməyə məcbur olduq. Xocalı soyqırımında qətlə yetirilən azərbaycanlıların meyitlərini çıxarmaq üçün mən də getmişdim. Bizə meyitləri götürmək üçün mülki geyimlər verildi. Mən orada da ermənilərin vəhşiliyinə bir daha şahid oldum".

Meşəli qətləminin əli olan V.Xaçaturyanın saxlanılmasına görə dövlətimə, əsgərimə, hüquq-mühafizə orqanlarının əməkdaşlarına təşəkkür edirəm. Meşəli qırğınında Badara kəndinin bəlkə də 90 faiz camaatı iştirak edib. Əlləri bizim camaatın qanına batmış hər kəsin öz cəzasını almasını istəyirəm. Mən onu efirdə görə kimi tanıdım, əsəb keçirdim ki, bu alçaq hələ yaşayırmış. İnənirəm ki, o və digər cinayətkarlar öz cəzalarını layiqincə çəkəcəklər", - deyərək Meşəli kənd sakini Vəli Vəliyev əlavə edib.

Qeyd edək ki, 1991-ci ilin dekabrın 22-də Xocalı rayonunun Meşəli kən-

dində azərbaycanlılara qarşı törədilmiş soyqırımı iştirakçılarından biri olan Xaçaturyan Vaqif Çerkezoviç Beynəlxalq Qırmızı Xaç Komitəsinin vasitəçiliyi ilə müalicə almaq adı altında Ermənistan Respublikasına getmək istəyərkən Dövlət Sərhəd Xidmətinin hərbi qulluqçuları tərəfindən Azərbaycan-Ermənistan dövlət sərhədinin Laçın sərhədkeçid məntəqəsində saxlanılıb.

Baş Prokurorluğun rəsmi məlumatında bildirilir ki, qanunsuz erməni silahlı birləşmələrinin üzvləri tərəfindən 22 dekabr 1991-ci il tarixdə Xocalı rayonunun Meşəli kəndində Azərbaycan milliyətindən olan şəxslərin soyqırımı, deportasiyası, kənd sakinləri və dövlətə məxsus çoxsaylı əmlakı məhv etmə və zədələməklə külli miqdarda maddi ziyanın vurulması faktları üzrə Azərbaycan Respublikası Cinayət Məcəlləsinin müvafiq maddələri ilə Azərbaycan Respublikasının Prokurorluq orqanları tərəfindən başlanmış cinayət işinin istintaqı davam etdirilir.

Hazırda cinayət işi üzrə digər təqsirləndirilən şəxslərin məsuliyyətə cəlb edilməsi üçün zəruri əməliyyat-istintaq tədbirləri aparılır.

Hazırladı: RƏŞAD

"Mən də o siyahıdayam"

Azərbaycanlıların qatili Samvel Babayan bağışlanmasını istəyir

Xocalı qatili Vaqif Xaçaturyan Laçın postunda həbs olundandan sonra 1-ci Qarabağ müharibəsində azərbaycanlıları qətlə yetirən, Laçının və Şuşanın işğalında mühüm rol oynayan, Qarabağın işğalında xüsusi əməliyyatlarda iştirak edən qatil, cinayətkar Samvel Babayan qorxuya düşüb.

Hurriyyet.az xəbər verir ki, erməni blogger Albert İsakovun yutub kanalına müsahibə verən Babayan er-

məni hakimiyyətini bacarıqsızlıqda ittiham edərək Azərbaycanın həbs edəcəyi cinayətkarların siyahısında adının olduğunu vurğulayıb.

Öz cinayət əməllərini ört-basdır etməyə cəhd edən qatil Samvel Babayan separatçılarla Ermənistan hakimiyyət arasında mövcud olan fikir ayrılıqlarından da danışib.

"Azərbaycan 300 nəfərdən çox cinayətkarı beynəlxalq axtarışa ve-

rib. Mən danışıqlarla bu şəxslərin bağışlanmasını istəyirəm. Amma ermənilər mənə günahlandırdı ki, mən özümə görə narahatam. Erməni hakimiyyəti səhv edir. Mən də bu siyahıdayam", - deyərək Samvel Babayan vurğulayıb.

Firuz HAŞIMOV

Rəhmətlik Cəlal Əliyevin vaxtilə ifritə adlandırdığı Fatma Abdullazadə, hamının nifrətini qazanmış Ramiz Mehdiyevin özü və əlaltıları mənəvi mühiti elə zəhərlədilər ki, onun altını uzun illər çəkəcəyik. Uzun illər Moskva irticasına sədaqətlə qulluq eləmiş məlum banda istədiyinə çatıb, ölkədə qeyrətli ziyalını gündüz çıraqa axtarmaq lazım gəlir...

İyul ayının 21-də illər boyu imanında "sabitqədəmliyi" ilə ad çıxarmış bir qəzetdə özünü həmişə sərrafi süxənlərin sərdarı kimi göstərməyə çalışan bir ağanın gül dəhanından çıxmış bu sözləri oxudum: "Azərbaycanda ziyalı tanımıram!". Elə belə də deyib, tanımıram, vəssəlam!

Söz yiyəsinin hansı "kəramət" sahibi olduğunu açmaq niyyətim yoxdur. İş bundadır ki, deyilən həqiqətdir! Faciəmiz ondadır ki, məhz müstəqillik illərində bütün qəbahətlərimiz üzə çıxdı, millətin qaymağı sayılan zümrə heç nəyə yaramadığını sübut etdi. Bütün şüurlu həyatları boyu daima əmrləri can-başla yerinə yetirməyi öyrənmiş şəxslər başlarını itirdilər. Bunlar millətin qanını tökmüş cəlladları da öz adları ilə çağırmağa cürət etməyib, hər yerdə "sovet" sözü işlədilər. Kommunist diktaturası dövründə üzə duran tək-tük ziyalı görmək olardı. Amma indi heç kim "pis kişi" olmaq istəmir. Tam cəzasızlıq mühitində var-dövlət, malikanə, kapital qazanmaq imkanı olduğu halda şücaət göstərmək axmaqlıq sayılır. Onlarla muzey, qalereya təhlükə qarşısında qalanda bir ziyalının ağlına gəlmədi ki, o sərvətin cüzi hissəsini də olsa aradan çıxarsın. Bundan əvvəlki məqaləmdə talan edilmiş, qiymətli eksponatları oğurlanmış ocaqların sayını yazmışdım. Birinin tükü tərpendimi?

Üç-dörd haramzada Üzeyir bəyin irsinə təcavüz edir, hamı susur. Mirzə Cəlilin ölməz əsərini karikatura gününə salırlar, hamı susur. Hələ qırx il bundan əvvəl adlı-sanlı sənətkar K. Kazımza-

də xalça çeşnilərinin başlarına getirilən oyunlardan yaz-

görürsən ki, küt aparıcı qır-saqqız olub yapışıb bir yaşlı qadına, guya, bu nəne toy adətləri barədə nəse deyəcək. Axı bu yazıq nəne hələ cavan qız olan vaxtda artıq bizim qədim mərasimlərdən əsər-ələmət qalmamışdı.

70 il ərzində partiya, kom-somol fəalları, satqın qələm sahibləri bizim adət-ənənələrə elə toy tutmadılar ki, onlardan nəse yaxşı bir şey qalsın. Azərbaycanda harda görünmüşdü ki, 20-30 nəfər qadın-kişili guruh ortaya girib oynasın?! Gəlin hara, ağ libas, ağ toy paltar, ağ duvaq hara?! Çoxu bilmir ki, qədim atəşpərəst Azərbaycanda ağ rəng matəm rəngi sayılırdı, ancaq dul qalmış

tez-tez "Yallıdan" danışılar. Zəngin urbanist mədəniyyətin hökmfərma olduğu şəhər və qəsəbələrdə "Yallı" heç yada da düşmürdü. Toylarımız barədə geniş məlumat almaq istəyənlər unudulmaz tədqiqatçı rəssam Elçin Aslanovun əsərinə müraciət etsələr yaxşı olar. Biz yaxşı bilirik, "Yallını" nə vaxt, kimlər nə münasibətlə gediblər. Mənim məqsədim toy adətlərindən danışmaq deyil.

...Əsl savadlı, yüksək erudisiyalı ziyalıların göz qabağında olmaması ucbatından estrada, özəl telekanallar əsl barbarlıq, düşüklük bataqlığına düşüblər. Kimi dindirirsən, "Mən Azərbaycanın primitiv, tərbiyəsiz kanallarına baxmı-

sısa pullu əbləhin köməyi ilə estradaya, telekanala çıxan "gözləcə" qədim bir mahnını murdarlasın. Bir-iki mövsüm dəbdə olan belə "sənətçinin" vurduğu zərbə çox sirayətədidir. Bunun nə olduğunu doğrudanmı başa düşmürlər?

Üreyi yanan qələm sahiblərini, qeyrətli ziyalıları da çox gözəl başa düşürəm. Söz deməyə, həyasız "vokalisti" yerində oturtmağa nə gücləri çatır, nə də cəsərləri. Layiq oldu-olmadı kimə gəldi verilmiş fəxri adlar, ənamlar çoxu üçün həm si-pərdir, həm də "cənnət qəbz-i", yəni nə qələt eləyirsən elə, bütün günahlarından keçəcəklər. Neçə-neçə gözəl

Azərbaycanda həqiqətən ziyalı yoxdur?

Şuşanı satanlara söz deməyən adət-ənənənin, dinin də təəssübünü çəkməz

mışdı. Mən bədbaxt da onda çıxış edib onun səsinə səs verdim. Yazdım ki, bizim 600 çeşnimiz xalqın mədəni pasportudur. Azərbaycan xalqını əsrlərin keşməkeşlərindən, mənəvi fəlakətlərdən üç amil üzəg çıxarır, klassik muğamımız, adət-ənənələrimiz və bir də 600 çeşni, dünya dekorativ sənətinin bismil xəzinəsi.

Telekanallarda gedən heyvərə, ardan, qeyrətdən tam uzaq verilişlərə baxanda şəxsən mən azərbaycanlı olmağımdan utanıram. Onu

qadınlar bu rəngdə paltar geyərdilər ki, fərqlənsinlər. Götür-qoy eləmədən, heç nəyi öyrənmədən xaçpərəstlərin öz qız-gəlinlərinə geyindirtdiklərini toy libası kimi əxz etdik. Bu dəqiqə bizim bir toyda içilən arağ dörd-beş rus toyuna bəs edir. Mən hələ "Toy valsı" adı altında bir yerdə o yan-bu yana yırğalanmaqdan danışmıram. Çoxu bilmir ki, bizim toylarda yaşlı kişilərin, kübarların oynamağı heç kimin ağlına da gəlməzdi. Söz düşəndə bizim "Patriotlar"

ram", - deyir. "Xəzər" telekanalında aparıcıların əksəriyyəti xalqı sözün tam mənasında ələ salırlar. Başa düşmürəm, bu cahillərə kim ixtiyar verib bunlar efirə çıxıb ağızlarına gələni desinlər?

... Bəstəkarın not yazıları qalır, onlar çox vaxt it-bat olmur. Amma el havaları, qədim xalq mahnıları isə qalıb qondarma "vokalistlərin" əllərində. Kim nə istəyir eləyir. Danışan yoxdur. Axı söhbət neçə əsrlik tarixi olan musiqi sərvətindən gedir. Heç vaxt imkan vermək olmaz ki, han-

sənətçi tanıyırsınız ki, vaxtında nə mükafatlarını, nə fəxri adlarını ala bilmədilər.

Rəhmətlik Cəlal Əliyevin vaxtilə ifritə adlandırdığı Fatma Abdullazadə, hamının nifrətini qazanmış Ramiz Mehdiyevin özü və əlaltıları mənəvi mühiti elə zəhərlədilər ki, onun altını uzun illər çəkəcəyik. Uzun illər Moskva irticasına sədaqətlə qulluq eləmiş məlum banda istədiyinə çatıb, ölkədə qeyrətli ziyalını gündüz çıraqa axtarmaq lazım gəlir. Qəddini dirçəltməyə başlamış azərbaycanlının qədim Romanın plebeyi səviyyəsinə düşməsinə istəyənlər söz sahibinə dönüblər. Bunların qənaətinə görə sırası azərbaycanlı duyunca yeyib-içməli, danışmaq mövzusu məhəllə qeybətindən o yana getməməli, axşamlar oturub özəl telekanallarda bədənlerini əsdirən "gözləcələrə" baxmalı, sağlam yumoru təlxəkiyə döndərənlərin çıxışlarını alqışlamalıdır.

Hamı bilir ki, başqa ölkələrdən it kimi qovulmuş neçə-neçə sekta, dini qurum kimlərin köməyi ilə qeydiyyatdan keçib daxilə tərribat aparır. Deyilənə görə, Anar ağanın qoşun-ləşkərində iki min qələm bahadırı var. Bu son illərdə bir dəfə eşitmişiniz ki, bunların içindən bir kişi çıxıb, göz qabağında xalqın mənəviyyatına qarşı iş aparan din dəllallarının əleyhinə iki kəlmə desin.

Azərbaycan sərhədçilərinin dünən Laçın buraxılış-keçid məntəqəsindən Ermənistanı keçərək yaxaladıqları Vaqif Çərkəz oğlu Xaçatryanın Meşəli qətlində iştirak etdiyi və 2013-cü ildə beynəlxalq axtarışa verildiyi ortaya çıxıb. Baş Prokurorluğun yaydığı məlumata görə, uzun illər ərzində aparılmış istintaq sayəsində Xaçatryanın bu qətlində iştirakı tam sübuta yetirilib və onun həbsi istiqamətində bəzi nəticəsiz addımlar atılıb. Sonunda çoxbilmiş qarğa dimdiyindən tələyə düşən kimi, Xaçatryan da müalicə almaq adıyla Qarabağdan Ermənistanı qaçmaq istəyərkən yaxalanıb. Görünür, erməni terrorçılarında yaxında həbs olunacaqlarına dair ciddi xof olduğundan indidən Azərbaycan torpaqlarını tərk etmək barədə düşünlər.

Bunlar öz yerində, zənnimizcə, "dimdiyindən tələyə düşən" Vaqif Çərkəz oğlunun günahı yalnız Meşəli qətlində oynadığı rolla da məhdudlaşmaya bilər. Belə ki, tarixi sənədlər Meşəli cinayətini törədənlərin cəmi bir və ya 2 ay sonra Xocalı qətlində iştirak etdiyini göstərir. Bu mənada Meşəli qətlimini əslində Xocalı soyqırımının müqəddiməsi saymaq olar. Niyə? Gəlin, bu suala cavab tapmaq üçün tarixi yaddaşımızı təzələyək.

Məlum olduğu kimi, Meşəli qətlimi 32 il bundan əvvəl baş verib. 1991-ci il dekabrın 23-də səhər saat 07:00 radələrində dünən həbs olunan Xaçatryanın da aralarında olduğu erməni hərbi birləşmələri Meşəli kəndinə hücum ediblər. Qüvvələrin qeyri-bərabər olmasına baxmayaraq, kənd sakinləri ermənilərə qəhrəmancasına müqavimət göstərərək. Bir neçə saat davam edən atışmadan sonra erməni quldurları kəndə girərək evlərə, tövlələrə, ot tayalarına od vurub, 8-i qadın, 3-ü uşaq olmaqla, 28 nəfəri qətlə yetirib, 14 nəfəri yaralayblar.

Meşəli kəndi həmin gün Şuşa və Xocalıdan köməyə gələn qüvvələr tərəfindən azad edilsə də, bir ay sonra yenidən erməni hücumlarına məruz qalıb və işğal olunub. Meşəlinin kəndinin 358 sakini didərgin düşüb, kənd tamamilə yandırılaraq məhv edilib. Hazırda Meşəli kəndi Rusiya sülhməramlı qüvvələrinin nəzarəti altındadır.

Meşəlinin tam işğalının üzərindən cəmi 1 ay keçəndən sonra ermənilər Xocalıya hücum ediblər. Həmin hücumda Meşəli qətliminin iştirakçıları da yer alıblar. Xocalı qətlimi nəticəsində 63-ü uşaq, 106-sı qadın, 70-i qoca və qarı olmaqla, 613 Xocalı sakini qətlə yetirilib, 8 ailə tamamilə məhv edilib, 25 uşaq hər iki valideynini, 130 uşaq valideynlərindən birini itirib. Düşmənin gülləsindən 76-sı uşaq olmaqla, 487 nəfər yaralanıb. 1275 nəfər əsir götürülüb. Əsir götürülənlərdən 150 nəfərinin, o cümlədən 68 qadın və 26 uşağın taleyi bu günədek mə-

lum deyil.

Başqa sözlə, dünən ələ keçirilən erməni qətlamçısı Vaqif Çərkəz oğlunun günah dəf-

maq və beləcə xarici havadarlarının gözüne girmək naminə bu erməni qətlamçısının həbsini milli maraqlarımıza zidd addım

mı olmur. Harda yaxaladınsa, mütləq cəzalandırılmalısan. Necə ki, Nürnberq məhkəməsinin gözündən yayınan bəzi faşistlərin axtarıqları müharibədən çox-çox sonralara, hətta indiyə qədər davam edir. Xatırladım ki, İkinci Dünya Müharibəsinin bitməsindən 34 il sonra, 1979-cu ildə Birləşmiş Ştatların Ədliyyə Departamenti Amerika-da yaşayan nasist cinayətkarlarını müəyyənləşdirmək üçün Xüsusi Təhqiqatlar Ofisi yaratmışdı. ABŞ-ın bu addımından ilham alan Avstraliya, Böyük Britaniya və Kanada kimi ölkələr Vaşinqtondan 10 il sonra, yəni 90-cı illərdə öz sərhədləri daxilində yaşayan nasist müharibə cinayətlərinin günahkarlarını ədalət qarşısında yargıla-

dair qərar qəbul edib və bu qərarın icra müddətini sonsuza, loru dilə desək, qiyamətə qədər açıq buraxmadımı? Necə olur, siz rus faşisti Putin barəsində çıxarılan qərarı ədalətli sayır, erməni faşisti Vaqif Çərkəz oğlunun 32 ildən sonra yaxalanmasına qarşı çıxırsınız? Birdən beynəlxalq birliyin acığına gələr, erməniləri daha artıq dəstəkləyərlər, əndişəsi iləmi? Ədalət məhkəmələri və bu məhkəmələrin çıxardığı qərarların icrası kiminsə etirazına, göz yaşına baxmamalı, hökmlərini qanunların tələb etdiyi qaydada verməlidir. Məhz bu səbəbdən Femida xanımın məşhur heykəlinin gözü bağlı deyilmi?

Üstəlik, Vaqif Çərkəz oğlunun barəsində hələ hökm be-

Ən yaxşı hərbi qənimət...

Və yaxud Çərkəz əbu Vaqifin erməni oğlu tək-cə Meşəli qətliminin iştirakçısıdır?

tərində rəsmilərimizin açıqladığından daha çox cinayətdə iştirak faktı var və Qarabağın işğalında, xüsusilə 4 mindən çox itkin vətəndaşımızın taleyinin müəyyənləşdirilməsində onun istintaqa verəcəyi ifadələr bir çox müəmmalara aydınlıq gətirə bilər. Üstəlik, erməni mediasının yazdığına görə, Xaçatryan 1996-97-ci illərdə "Art-sax Müdafiə Ordusunun komandiri" Samvel Babayanın sürücüsü olub. Hərbi strukturlarda bir sürücünün ələ komandir qədər informasiyaya malik olduğu sirr deyil. Bu baxımdan Çərkəzin oğlu Vaqifi yaxşı hərbi qənimət saymaq olar; o, yeni məlumatlarla Azərbaycan kəşfiyyat orqanlarının arxivini zənginləşdirə bilər.

Bununla belə, bəzi özünü hüquq müdafiəçisi sayanların Xaçatryanı müdafiəyə qalxması heç cür anlaşılan deyil. Baxıram, yaxından tanıdığım, bir zamanlar eyni sıralarda ölkəmizin demokratikləşməsi uğrunda mübarizə apardığım bəzi yoldaşlar sırf hakimiyyəti gözədən sal-

kimi qiymətləndirirlər. Söykəndikləri argument isə olduqca primitivdir: Xaçatryan kimi insanları 32 il əvvəlki cinayətə görə həbs etmək Azərbaycanla Er-

mağa çalışmışdı. Almaniya və Üçlər ittifaqında yer alan ölkələrdə müharibə cinayətkarlarını yaxalamaq kampaniyası 21-ci əsrdə də davam edir.

mənistan arasında son zamanlar başlayan normallaşma prosesinə xələl gətirə bilər.

Əvvəla, qətlam, soyqırım kimi cinayətlər yalnız milli məsələ deyil, həm də beşəri əhəmiyyətli hadisədir. İnsanlığa qarşı suçdur. Bu cür suçların zaman aşı-

Yaxud "Serb qəssabı" ləqəbi ilə tanınan Ratko Mladić 1991-1995-ci illərdə törətdiyi qətlamların cəzasını üzərindən 20 ildən çox zaman keçəndən sonra 2017-ci ildə almadımı? Eyni məhkəmə bu il Rusiya prezidenti Vladimir Putinin həbsinə

lə çıxarılmayıb. Öz vətəndaşlarımıza ağılız getməsin, Azərbaycan məhkəmələri erməninin, farsın, rusun işinə ədalətsiz baxmaz. Məlumatla görə, Xaçatryan göz altına alınan kimi, Azərbaycanın ən yaxşı klinikalarından birinə yerləşdirilib və Beynəlxalq Qırmızı Xaç Komitəsinin xüsusi nəzarətinə verilib. İnsafınız olsun, Xaçatryan familiyası daşımayan hansısa Çərkəzin oğluna bu diqqət göstərilirdi.

Bir də adamım 68 yaşı var. Bu dünyadan köçüb getməsinə bir şey qalmayıb. Yəqin ki, Azərbaycan dövləti bir erməninin bizim məhəbəslərdə ölməsinin məsuliyyəti altına girmək istəməz. Ondan lazım olan informasiyaları alıb bəlkə də bir neçə ildən sonra öz xarabasında ölməsi məqsədilə sərbəst buraxacaq. Odur ki, erməni qardaşınızın taleyindən bu qədər narahat olmayın. Çərkəzin oğlu sizdən də, məndən də yaxşı şəraitdə saxlanılır, xüsusi diqqət altında tutulur.

Heydər OĞUZ

Göyçay şəhər sakini, müəyyən səbəblərdən adının çəkilməsini istəməyən qadın sahibkar tərəfindən "Hürriyyət" qəzetinin redaksiyasına şikayət məktubu daxil olub. Qəzetimiz vasitəsilə aidiyyəti orqanlara müraciət edən şikayətçinin məktubunu olduğu kimi dərc edirik:

"Hörmətli cənablar!

Mən, bir qadın sahibkar kimi, sizlərdən xahiş və tələb edirəm ki, problemimə ciddi yanaşasınız.

Bu yazını oxuyan səlahiyyəti

satış mərkəzlərindən kənd təsərrüfatı təyinatlı dərmanların, gübrələrin, toxumların alınması üçün alış-veriş etmək məqsədilə və kartlardan həmin satış mərkəzlərinin hesablarına köçürülməsi yolu ilə istifadə edilməlidir.

Göyçayda bir qrup şəxs həmin vəsaiti qanunsuz yolla 75 faizlə (100 manata 75 manat ödəməklə - müəl.) nəğdləşdirirlər. Yeni nəğdləşdirilmiş pulun 75 faizi fermerlərə verilir. Qalan 25 faizini isə həmin şəxslər tərəfindən mənimsənirlər. Bu iş

ir.

İsmayilli rayonunda bu iş Sədyar adlı şəxs və iki oğlu, Göyçay rayonunda isə Baş Pasport, Qeydiyyat və Miqrasiya İdarəsinin Göyçay şöbəsinin rəis müavini Rafael Əliyevin ailə üzvü Abid Əliyev baxır. Abid Əliyev bir neçə il əvvəl özünə "2-ci qrup müharibə əlili" dərəcəsi təyin etdirə bilib. Hansı ki, Abid Əliyev yaralanmayıb, onda heç bir əlillik əlaməti yoxdur.

Belə şəxslər əlbir olub, Azərbaycan dövlətinə külli miqdarda ziyanlar vursalar da, onların ba-

Dövlət Vergi Xidmətinin şöbə müdürü obyektində işlətdiyi fəhlələrin pulunu vermir

Qarabağ qazisi Sübhan Tağıyev: "Nurəddin Hacıyev bizim 2000 AZN həcmində pulumuzu mənimsəyib"

Suraxanı rayonu, Dədə Qorqud qəsəbəsində kirayədə yaşayan Qarabağ qazisi Tağıyev Sübhan Rövşən oğlu tərəfindən "Hürriyyət" qəzetinin redaksiyasına şikayət daxil olub. Aidiyyəti qurumlara müraciət edən şikayətçinin məktubunu olduğu kimi dərc edirik:

"Hörmətli redaksiya!

Mən, Qarabağ qazisi Tağıyev Sübhan Rövşən oğlu, yazaraq sizdən xahiş edirəm ki, problemimə aydınlıq gətirəsiniz.

Deməli, usta yoldaşım Əliyev Əsgər İmran oğlu ilə birgə martın 19-dan aprel ayının sonunadək Lerik rayonu, "Çənlibel" istirahət mərkəzində işləmişik. Ailəmi dolandırmaq üçün məcburən ustalıq edirəm. Obyektin sahibi, Dövlət Vergi Xidmətinin şöbə müdürü vəzifəsində işləyən Hacıyev Nurəddin müəllim bizim 2000 AZN həcmində əmək haqqımızı mənimsəyib, ödəmir. Təəssüflər olsun ki, əmək müqaviləsi bağlamamışıq. Bizi "bü gün, sabah" deyərək aldadıb. Əmək müqaviləsi bağlamağa qoymadı ki, mən nazirlikdə şöbə müdürü vəzifəsində işləyirəm, narahat olmayın.

İşsizlik ucbatından bu şəxsin yalanlarına uyub, işimizi görməyə məcbur olmuşuq.

May ayının 1-də Birinci vitse-prezident Mehriban Əliyevaya telegram vurmuşam. Mayın 8-də Lənkəran Regional İnkişaf Birliyindən zəng edərək, "siz orda işləməmişiz, sübutlar təqdim olunmayıb və müəssisə bildirib ki, mən onları işə cəlb etməmişəm", - deyə bildirildi.

Belə haqsızlıq, vicdansızlıq olar?

Mayın ayının 16-da Birinci vitse-prezidentin qəbulunda oldum və əlimdə olan sübutları təqdim etdim (işlədiyimiz vaxtın şəkilləri və s.). Bununla yanaşı, Nurəddin Hacıyevin bizimlə "Whatsapp" vasitəsilə olan danışıqlarını da göstərdim. Amma bir aydır işə baxılmır.

Mən heç kəsdən pul istəmirəm, haqqım olanı, alın tərimi istəyirəm. Mənim ehtiyacım var idi ki, usta işləyirdim.

Odur ki, bu yazını oxuyan səlahiyyəti çatan şəxslərdən kömək istəyirəm. Bir qazinin haqqının yeyilməsinə imkan verməyin".

Hazırladı: Jalə FAMILQIZI
Redaksiyadan: Qarşı tərəfin mövqeyini dərc etməyə hazırıq.

Daha 53 sakin Laçına qayıdıb

700 nəfərin daimi məskunlaşması təmin edilib

Bu gün Laçın şəhərinə daha 12 ailə - 53 nəfər köçürülüb.

Qeyd edək ki, dünənki növbəti köç karvanı Bakı şəhərinin Qaradağ rayonundakı "Qobu park 3" yaşayış kompleksindən yola salınıb.

Qeyd edək ki, Azərbaycan Prezidenti İlham

Əliyevin tapşırığına uyğun olaraq, yenidən qurulan Laçın şəhərinə keçmiş məcburi köçkünlərin qayıdışı davam edir.

Prezident, Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə rəşadətli Azərbaycan ordusunun qazandığı Zəfər nəticəsində məcburi köçkünlərin 30 ildən sonra könüllü, təhlükəsiz və ləyaqətlə doğma yurdlarına qayıtmasına imkan yaranıb. Daha da gözəlləşən və abadlaşan Laçın şəhərinin sakinləri hərtərəfli dövlət qayğısı ilə əhatə olunduqlarına görə Prezident İlham Əliyevə və Birinci vitse-prezident Mehriban xanım Əliyevaya, torpaqlarımızı işğaldan qurtaran rəşadətli Azərbaycan Ordusuna, qəhrəman əsgər və zabitlərimizə minnətdarlıqlarını bildiriblər, bu yolda canlarından keçən şəhidlərimizi böyük ehtiramla yad ediblər.

Köçürülən ailələr Laçın şəhərində vaxtilə yaşadıkları, işğala son qoyulduqdan sonra dövlətimizin başçısının göstərişi əsasında bərpa edilən və ya yenidən tikilən evlərdə məskunlaşacaqlar.

Bununla da Laçın şəhərində 180 ailə, yəni 700 nəfərin daimi məskunlaşması təmin edilib.

Kənd təsərrüfatının inkişafına ayrılan pullar necə talan edilir...

Sahibkar xanım dövlət büdcəsini talan edən şəbəkə haqda şok faktları açıqladı...

nümayəndələrdən kömək istəyirəm. Göyçay şəhərində qanunsuzluq baş alıb gedir. Belə ki, bir qrup şəxs əlbir olaraq, gübrə və kənd təsərrüfatı təyinatlı dərmanlara ayrılmiş vəsaitləri qanunsuz olaraq nəğdləşdirirərək, cinayət əməli törədirlər. Hansı ki, dövlət büdcəsindən hər il kənd təsərrüfatı məhsullarının ekilməsi üçün külli miqdarda vəsait ayrılır. Həmin pulun 25 faizi supsidia kartlarına nəğd şəkildə vurulur. Qalan 75 faizi isə kənd təsərrüfatı təyinatlı dərmanların, gübrələrin, toxumların alınmasına ayrıldığı üçün həmin məbləğin kartlardan nəğd şəkildə çıxarılması qanunla qadağandır. Həmin vəsaitdən yalnız

Azərbaycan Respublikasının Kənd Təsərrüfatına külli miqdarda ziyan vurur. Gübrə və dərmanlar kağız üzərində "torpağa verildiyi" üçün əkin sahələri dərmansız və gübrəsiz qalır ki, bu da ölkədə kənd təsərrüfatının inkişafına böyük ziyan vurur. Ona görə də, bu korrupsiya şəbəkəsinin törətdiyi ağır cinayətin obyektiv araşdırılıb, təcili tədbirlər görülməsinə zərurət vardır.

Göyçay və İsmayilli rayonlarında bu cinayətkar şəbəkəni vəzifəli şəxslər himayə edirlər. Çünki bu cür qanunsuz yollarla külli miqdarda vəsait əldə edirlər. İtirən isə Azərbaycan dövləti olur ki, nəticədə də kənd təsərrüfatına ciddi ziyanlar dəy-

rəsində heç bir tədbir görülmür.

Şikayətimdə qeyd etdiyim cinayət əməllərini təsdiq edən konkret və mötəbər subutlarımı da var(videoçəklişlər).

Cənab Prezident!

Mən mətbuat vasitəsi ilə Sizdən xahiş edirəm ki, bu şəxslərin cinayət əməllərinə hüquqi qiymət verilməsinə və qanuni tədbir görülməsinə köməklik edəsiniz".

Hazırladı: Jalə FAMILQIZI
P.S. Qarşı tərəfin mövqeyini dərc etməyə hazırıq.

P.P.S. Sahibkar xanımın göndərdiyi video-faktlar Hurriyyet.az saytında tanış ola bilərsiniz.

“Hürriyyət” qəzetinin, eləcə də eyniadlı “Hurriyyet TV” və Hurriyyet.az saytının baş redaktoru Vüqar Məmmədov Nərimanov Rayon Məhkəməsinin qərarı ilə 1 ay müddətinə azadlıqdan məhrum edilib.

Xəbər verdiyimiz kimi, 23.07.2023 tarixində, günorta saatlarında Vüqar Məmmədov və istefada olan polkovnik Elnur Məmmədov “Hurriyyet TV”-dəki çıxışları ilə əlaqədar olaraq Baş Prokurorluğa dəvət olunub. Hər ikisi müstəntiqin dəvətini qəbul edərək Baş Prokurorluğa gedib və orada ifadə veriblər. Bundan sonra V.Məmmədov və E.Məmmədov polis məşinına mindirilərək, Nərimanov Rayon Məhkəməsinə aparılıblar. Saatlar sonra isə Nərimanov Rayon Məhkəməsinə hakim Vüsal Qurbanovun sədrliyi ilə keçirilən prosesdə V.Məmmədov və E.Məmmədov qanunsuz və əsassız olaraq, Azərbaycan Respublikası İnzibati Xətalər Məcəlləsinin 388.1.1.1-ci maddəsi ilə (Informasiyadan istifadə edilməsi, onun yayılması və mühafizə edilməsi qaydaları əleyhinə olan inzibati xətalər) 1 ay müddətinə azadlıqdan məhrum ediliblər.

Məsələ ilə bağlı Azərbaycan Demokrat Partiyasının (ADP) sədri Sərdar Cəlaloğlu ilə müsahibəni olduğu kimi təqdim edirik:

- Vüqar Məmmədovun həbsindən artıq 8 gün keçir. Sizcə, məlum ittihamlarla baş redaktorun həbsə atılması nə dərəcədə ədalətli və hüquqi-dır?

- Bu barədə əlimizdə həm prokurorluğun, həm də məhkəmənin qərarı var. Həmçinin, Vüqar Məmmədovun vəkili Vüqar Xasiyevin məhkəmədəki çıxışı var. Həmin ittihamlar demək olar ki, Azərbaycan qanunlarına ziddir, heç bir əsası yoxdur və ittihamla əməl arasında heç bir əlaqə yoxdur. Fikrimcə, siyasi sifariş xarakterli bir həbsdır. Ona görə də, mənə elə gəlir ki, bu, tamamilə ədalətsizdir, qanunsuzdur.

Bununla bağlı da biz apellyasiya şikayəti verəcəyik, eləcə də Ali Məhkəməyə, ondan sonra da Avropa Məhkəməsinə müraciət edəcəyik. Azərbaycan hakimiyyət orqanlarının özbaşına kiminsə sifarişi, kiminsə xoşuna gəlmədi deyərək jurnalisti, siyasətçini və s. həbs etməsi təcrübəsinə birdeflik son qoyulmalıdır. Bilirsiniz ki, İlham Əliyev də defərlə ictimai nəzarətin gücləndirilməsinin vacibliyi ilə bağlı fikir bildirib. Televiziya, qəzetlər, ictimai nəzarətin formalarından biridir. Vüqar bəy də ölkədə sosial-iqtisadi problemlərlə bağlı defərlə acıq şəkildə çıxışlar edib, ayrı-ayrı məmurların, idarələrin adlarını çəkib, qanunsuz əməllərini aşkara çıxarıb. Mən düşünürəm ki, həbsin əsas səbəbi bununla əlaqəlidir.

- Baş Prokurorluq Vüqar Məmmədovun “yayılması qadağan olunan informasiya”ni ictimailəşdirdiyi üçün həbs olunduğunu açıqladı. Məhkə-

mə qətnaməsində isə göstərilir ki, hakim heç bir fakt irəli sürmədən, ümumi sözlərlə onu ittiham edərək, barəsində hökm çıxarıb. Sizcə, bütün bunlar da Vüqar Məmmədovun həbsinin sifarişli olduğuna dəlalət etmirmi?

- Əvvəla onu deyim ki, bu qadağan olunmuş məlumatın yayılması o məlumatı qoruyan adamlara aiddir. Əgər Vüqar Məmmədovun qadağan olunmuş məlumatlara hər hansı formada girişi yoxdursa, o, bu məlumatı yayı bilməz ki. Qadağan olunmuş məlumatlar dövlət sirridir. Dövlət sirrini qoruyan idarələr var. O idarələrin nümayəndələri tərəfindən bu sirr yayılarsa, bu, qadağan olunmuş mə-

ziasında aparıcı jurnalistlərin əksəriyyəti həbs olunmalıdır. Çünki bütün siyasi partiyalar aparıcılarla danışıb, azad fikirlərini bəyan edirlər. Fikirlərini,

məsi, yeni konkretləşdirilməsi. Bir adam orada çıxış edir, televiziyanın aparıcısı da həbs olunur... Bu nə deməkdir? Bu o deməkdir ki, siyasi motiv var.

fiyyət və əməliyyat-axtarış fəaliyyəti ilə bağlı olub, dövlət tərəfindən mühafizə edilən və yayılması Azərbaycan Respublikasının təhlükəsizliyinə ziyan vura

“Əgər Vüqar Məmmədovun qadağan olunmuş məlumatlara hər hansı formada girişi yoxdursa, o, bu məlumatı yayı bilməz ki. Qadağan olunmuş məlumatlar dövlət sirridir. Dövlət sirrini qoruyan idarələr var. O idarələrin nümayəndələri tərəfindən bu sirr yayılarsa, bu, qadağan olunmuş məlumatı yaymaq deməkdir. Vüqar Məmmədovun nə kimi səlahiyyəti var idi ki, qadağan olunmuş məlumatlara müdaxilə etsin və onu yaysın?”

mövqelərini bildirirlər, hətta bəzən qanunu da pozan çıxışlar olur. Buna görə jurnalisti həbs edirlər?!

Siz hazırda məndən müsahibə alırsınız. Suallarınızı verirsiz-

Ümumiyyətlə, qadağan olunmuş məlumatların yayılması ilə bağlı ittiham Vüqar bəyə aid edilə bilməz. Çünki onun hər hansı bir məlumatın müdafiəsi ilə bağlı öhdəliyi

bilən məlumatlardır. Məlumat daşıyıcısının özündə və ya ona qoşulan sənədlərdə qoyulan, daşıyıcısı olduğu məlumatın məxfilik dərəcəsini göstərən rekvizitlərdir, texnikanın sayıdır,

“Vüqar Məmmədovun sifarişlə həbsi”

Sərdar Cəlaloğlu: “İlham Əliyev nəyə görə özünə qarşı əlavə basqılar təşkil etməlidir?!”

“...Mənə elə gəlir ki, bu həbslər, əksinə, ölkədə gərginliyi artırmaq, müxalifət-iqtidar qarşıdurması yaratmaq, Rusiyanın hər hansı bir şəkildə ölkədə gedən proseslərə müdaxiləsi üçün zəmin hazırlamaq və Qərblə Azərbaycan arasında ziddiyyət yaratmaq məqsədi güdür”

matı yaymaq deməkdir. Vüqar Məmmədovun nə kimi səlahiyyəti var idi ki, qadağan olunmuş məlumatlara müdaxilə etsin və onu yaysın?! Bu, canlı yayım verilişidir, bir qonaq dəvət edilib, qonaq burada öz fikirlərini ifadə edib. Ola bilsin ki, o, hansısa bir sirri yayıb. Bu zaman bunun aparıcıya nə dəxli var? Əgər belə olsa, onda Azərbaycan televi-

niz, cavablandıraram. Mənim müsahibəmə görə niyə siz həbs olunmalısınız? Mənim müsahibəmə mənə bağlayar, sizi nəyə görə bağlamalıdır?! Mənim sözlərimə görə mən məsuliyyət daşıyıram, siz yox. Bu baxımdan da məlumat yayılıbsa, məlumatı yayan adam məsuliyyət daşıya bilər. Bilirsiniz də, cəzanın əsas əlamətləri cəzanın fərdləşdiril-

yoxdur. Məsələn, mən üzərimə götürməmişəm ki, bu məlumatları qoruyacam. Bəs, bu zaman bunun yayılması mənə nə kimi məsuliyyət yaradır?

Qanunda dövlət sirri nələrdir, yayılması qadağan olan məlumatlar hansılardır? Dövlət sirri - dövlətin hərbi, xarici-siyasi, iqtisadi, kəşfiyyat, əks-kəş-

texnikanın xarakteridir, hərbi əməliyyatlardır və s. Bunların heç biri ilə əlaqəli məlumat yayılmayıbsa, sən hansı qadağan olunmuş məlumatın yayılmasından danışırısan. Orada bəhanə budur ki, 3 verilişdə başlıq, ad qoyulub: “ŞOK! ŞOK! ŞOK!”. Bu başlığa görə həbs olar? Hər kəsə bellidir ki, internetdə və televiziyalarda baxış daha çox olsun deyərək, bu cür cəlbədar başlıqlardan çox istifadə edirlər. Bu da internet və televiziyanın reklam xarakterli, dinləyicinin diqqətini daha çox cəlb etmək üçün istifadə etdiyi bir priyomdur. Belə götürsək, Azərbaycanın bütün televiziya adları bir məlumatı da o cür təqdim edirlər. Burada məqsəd tamaşaçı cəlb etməkdir. Rekalama görə adamı həbs edirlər? Qeyd edirlər ki, “ŞOK! ŞOK! ŞOK!” yazdığınıza görə bu ordunun nüfuzunu aşağı salır. Əgər deyilən fikir ordunu nüfuzdan saldırsa, o başlıq nəyə görə salmalıdır? Uydurma olduğu artıq bilinir.

- 2019-cu ildən sonra Azərbaycanda hüquq sahəsində islahatların aparıldığı iddia olunur. Lakin çox təəssüflə qeyd olunmalıdır ki, hələ də məhkəmələr sifarişlə hökm çıxarıb, polis qanunsuz həbslər həyata keçirir və s. Sizcə, belə olan halda Prezidentin 2019-cu ildə verdiyi məlum fərmana nə ehtiyac vardı?

- Təbii ki, Azərbaycanda hüquqi islahat aparılır. Azərbaycan hüquqi islahatların aparılması həm məhkəmələrin, prokurorların, polislərin fəaliyyəti ilə bağlı qanunun dəyişilməsini tələb edir, həm də ümu-

"Vüqar bəy də ölkədə sosial-iqtisadi problemlərlə bağlı dəfələrlə açıq şəkildə çıxışlar edib, ayrı-ayrı məmurların, idarələrin adlarını çəkib, qanunsuz əməllərini aşkara çıxarıb. Mən düşünürəm ki, həbsin əsas səbəbi bununla əlaqəlidir"

Yəni, qanunsuzluqla cəza orqanlarının bir-birindən ayrılması məsələsinə yenidən baxılması tələb edilir. Məsələn, Azərbaycanda prokuror dövlət adından qərar verir, məhkəmə dövlət adından hökm çıxarır, bir vətəndaşın adından vəkil çıxış edir. Bu, özü qabaqcadan ədalət tələb etməkdir. Çünki niyə məhkəmənin təmsilçisi, 1 tərəf vətəndaşın?! Halbuki, vətəndaşla dövlət arasında bərabər hüquqda olmalıdır. Əgər məhkəmə dövlətin, vəkil müttəhimin adından çıxış edirsə, prokuror nə dövlətin, nə də müttəhimin adından çıxış etməlidir. Yeni prokurorun dövlətin

heç bir hüquqi islahatdan söhbət gedə bilməz.

Avropa Məhkəməsi tərəfindən Azərbaycanda indiyə qədər yüzlərlə hakimin qərarları qeyri-qanuni elan olunub, Azərbaycan Ali Məhkəməsi plenunda bunu düzgün hesab edib və qərarlara "hə" deyib. Bu, onu göstərir ki, Azərbaycanda biabırçılıqdır, hüquq sistemində çox neqativ hallar var.

- Demək olar ki, eyni günün içərisində partiya sədri Qubad İbadoğlu həbs olundu, ardınca baş redaktor Vüqar Məmmədov barəsində qanunsuz hökm çıxarıldı. Necə

baycan arasında ziddiyyət yaratmaq məqsədi güdür.

- Vüqar Məmmədov vaxtilə Demokrat Partiyasının təsisçisi olduğu "Hürriyyət" qəzetinin baş redaktorudur. ADP onun qanunsuz həbsinə qarşı hər hansı siyasi addım atmağı düşünür?

- Təbii ki, Vüqar Məmmədov siyasi fəaliyyətinə görə yox, jurnalistik fəaliyyətinə görə həbs olunub. Və bizim də tədbirimiz bu həbsin qeyri-qanuni olduğunu bildirmək və bununla bağlı beynəlxalq ictimaiyyəti məlumatlandırmaq, həm də hüquqi prosedurdan isti-

Vüqar Məmmədov siyasi həbs olundu"

"Azərbaycanda heç bir hüquqi islahatdan söhbət gedə bilməz"

ndan çıxış etməsi qadağandır. Azərbaycanın heç bir ölkəsində prokuror dövlətin adından vətəndaşa qarşı ittiham irəli sürmür.

İkincisi, bizdə istintaqla prokuror qanı bir yerdədir. Ola bilsin ki, istintaq orqanı ilə prokuror bir yerdə olan istintaqın heç bir yanlış addımı prokurorluq tərəfindən düzəldilmir. Halbuki Avropada prokurorluq ayrı, istintaq ayrı idarədir. Prokurorluq həm istintaqın düzgün və ədalətli getməsinə nəzarət edir, həmçinin ittihamı müdafiə edir. Bizdə isə istintaqla prokurorluq bir yerdə olduğu üçün, demək olar ki, istintaqın heç bir yanlışlığının, heç bir qanunsuzluğunun davranışının vaxtında üstü örtülür. Ona görə də Azərbaycanda

düşünürsünüz, bütün bunlar ölkə başçısının iradəsi çərçivəsində baş verir, yoxsa, əksinə Prezidentə qarşı sabotajdır?

- Mən ümumiyyətlə inanmıram ki, Prezident Vüqar bəyin həbsində maraqlı olub. Qubad İbadoğlu respublikadan kənarda kifayət qədər tanınmış iqtisadçıdır. Məsələn, bu günlərdə 4 ölkə bu məsələ ilə bağlı bir yerdə bəyanat verib. Bu, həm də İlham Əliyevə qarşı beynəlxalq ictimaiyyətin neqativ bir mövqe sərgiləməsinə gətirib çıxarır. İlham Əliyev nəyə görə özünə qarşı əlavə basqıları təşkil etməlidir?! Mənə elə gəlir ki, bu həbslər, əksinə, ölkədə gərginliyi artırmaq, müxalifət-iqtidar qarşıdurması yaratmaq, Rusiya-

fadə etməkdir. Artıq biz vəkilərdən xahiş etmişik, apellasiya şikayəti hazırlanıb. İlk növbədə hüquqi prosesləri keçməliyik. Siyası cəhətdən də biz Vüqar bəyi birmənalı şəkildə dəstəkləyirik, onun qeyri-qanuni həbs olunduğunu bilirik. Başqa cür biz gedib hökumətin həbsxanasını açıb, onu buraxan deyilik. Biz yalnız hökumətdən fərqli olaraq, qanun və Konstitusiyaya uyğun fəaliyyət göstəririk. Qanun və Konstitusiyanın bizə verdiyi bütün imkanlardan istifadə edib, bu qeyri-qanuni hərəkətdə qarşı mübarizəmizi davam etdirəcəyik.

**Söhbətləşdi:
Jalal FƏMİLQIZI**

Bakı separatçıları ilə Avropada görüş təklifini rədd etdi

Niderlandda yaşayan tarixçi Arif Yunusovun bazar günü Turan-a verdiyi məlumata görə, "Bakı ilə Xankəndi nümayəndələri arasında potensial görüş Avropa ölkələrindən birində, Belkə də Bolqarıstanda təşkil olunacaqdır".

Yunusovun Avropa təşkilatlarındakı mənbələrinə görə, amerikalı vasitəçilər neytral ərazidə görüşməkdə israr edərək Qarabağ prosesində az da olsa əhəmiyyətli rol oynayırırlar. Azərbaycan tərəfinin görüşün perspektivindən narazı olduğu bildirilsə də, onlar üçün amerikalı vasitəçilərin iştirakından açıq şəkildə imtina etmək çətindir.

Birləşmiş Ştatlar Bakıya təzyiq göstərmək üçün müxtəlif rıçaqlardan istifadə etdi və hətta Ağdamdan keçən yolun tikintisi ideyasını irəli sürdü. Maraqlıdır ki, onlar Ermənistanın Baş naziri Nikol Paşinyanı Bakının tələblərini yerinə yetirməyə çağırırlar. Ancaq potensial bədrəmə bloklarına görə görüşün uğuru qeyri-müəyyən olaraq qalır.

Yunusov qeyd edir ki, ermənilərin İndi Bakı ilə danışıqlardan yayınmaq üçün əlverişli bəhanəsi var. Bu yaxınlarda Laçında Vaqif Arutyunyanın həbsi vəziyyəti çətinləşdirdi, çünki Arutyunyanın Azərbaycan mediası tərəfindən Bakı ilə münaqişənin sülh yolu ilə həllinin tərəfdarı sayılan Samvel Babayanla sıx əlaqələri var. Arutyunyan Babayanın əvvəlki dəstəyi işləri çətinləşdirir.

"Vahid Vətən" Partiyasının (Xankəndi) sədri Samvel Babayan 2020-ci il müharibəsindəki məğlubiyyətin nəticələrini qəbul etdiyini bildirib. Lakin 1991-1994-cü illərdə Birinci Qarabağ müharibəsi zamanı o, Ermənistan silahlı qüvvələri ilə birlikdə Azərbaycan yaşayış məntəqələrinin dağıdılmasına, zorakılığa və etnik təmizləməyə səbəb olan hərəkətlərdə iştirak edən Qarabağ ermənilərinin qanunsuz silahlı birləşmələrinə rəhbərlik edirdi".

Qeyd edək ki, Bakı və Xankəndi nümayəndələri arasında görüşün avqustun 1-də Bratislavada keçirilməsi güman edilirdi. Ən azından belə bir görüşü Qərb dairələri lobbiləşdirirdi.

Lakin məlumatlı mənbələrdən Turan-a məlum olub ki, Azərbaycan hakimiyyəti separatçılarla görüşməkdən imtina edib.

Bundan əvvəl Bakı iki dəfə Qarabağ ermənilərinin nümayəndələrini Azərbaycan paytaxtına reintegrasiya ilə bağlı dialoqa dəvət edib.

Lakin ermənilər bu dəvətlərə məhəl qoymadı, bundan sonra prezident İlham Əliyev onları daha danışıqlara dəvət etməyəcəklərini bəyan etdi və bildirdi ki, onlar separatçı strukturları ləğv edərək Azərbaycan qanunlarına tabe olmalıdır. Yalnız bu halda onlar amnistiyaya ümid edə bilər.

Hazırladı: KƏNAN

Rusiya Ukraynadan 700 min uşaq qaçırıb

Haaqa Məhkəməsinin axtardığı ombudsman danışdı

Məlum olduğu kimi, Rusiyanın Ukraynaya qarşı törətdiyi cinayətlərdən biri də işğal olunmuş ərazilərdəki ukraynalı uşaqların Rusiyaya qaçırılmasıdır. Haaqa məhkəməsinin Vladimir Putinlə bağlı cinayət işində bu məqam xüsusi yer tutur.

Beynəlxalq Cinayət Məhkəməsinin Vladimir Putinlə bərabər barəsində həbs qərarı verdiyi Rusiya Uşaq Hüquqları üzrə Müvəkkili Mariya Lvova-Belova Rusiyaya aparılan ukraynalı uşaqların sayı ilə bağlı yeni statistika açıqlayıb və dolayısı ilə Rusiyanın insanlığa qarşı cinayətinin miqyasını təqdim edib.

M.Lvova-Belova bildirib ki, müharibə başlayandan bu günə qədər Rusiya Ukraynadan 700 min) uşaq çıxarıb. Bu uşaqların bir qismi valideynlərlə birgə çıxarılsa da, əhəmiyyətli hissəsi hansısa digər qohumlarının vasitəsilə, yaxud da özbaşına şəkildə Rusiya işğalçı administrasiyaları tərəfindən Ukraynadan qaçırılıblar.

Rusiya "uşaq ombudsmanı"nın təkə özünün etiraf etdiyinə görə, işğal olunmuş ərazilərdəki uşaq evlərindən 1500-dən artıq uşaq Rusiyaya qaçırılaraq, orada ya hansısa ailələrə verilib, ya da uşaq evlərinə yerləşdirilib. Əslində isə yüz minlərlə ukraynalı uşağın taleyi qaranlıqdır və Rusiya bu uşaqlardan özü istədiyi kimi istifadə etməkdədir.

Ukrayna ordusu sürprizlər vəd edir

"Boşluq tapıb müdafiəni yaracağıq"

Ukrayna Silahlı Qüvvələrinin başladığı əks-hücum əməliyyatının növbəti dalğası müəyyən nəticələr versə də, hələ ki, ciddi irəliləyişdən danışmaq mümkün deyil. Bununla yanaşı, Ukrayna tərəfi torpaqların azad edilməsində sonadək ısrarlıdır.

"AzPolitika.info" xəbər verir ki, Ukrayna Milli Qvardiyasının rəhbəri Aleksandr Pivnenko yerli mətbuata açıqlamasında Ukrayna ordusunun işğalçı üçün sürprizlər hazırladığını deyib: "Əlbəttə ki, bir həmlə ilə Krıma çatmaq mümkün olmayacaq. Ancaq hücum əməliyyatları davam edir və düşməni sürprizlər gözləyir".

Pivnenko deyib ki, Ukrayna hərbiçiləri işğalçının müdafiə xəttində boşluqlar axtarır və mütləq zəif yerləri tapıb, müdafiəni yaracaq: "İrəliləyirikse, bunun özü də nəticədir. Görəcəksiniz, vaxt gələcək və biz hansısa istiqamətdə müdafiəni yaracağıq. Biz boşluq tapacağıq və hər şey normal olacaq. Onlar bizim çox ərazilərimizi itirəcəklər. 1991-ci il sərhədlərinə çıxmalıyıq, başqa yolumuz yoxdur".

"Moskvaya hücumların əsas günahkarı Putin rejimidir"

Andrey Yusov: "Rusiya müharibənin öz ərazisində də davam etməsinə hazır olmalıdır"

"Rusiya ərazisinə hücumlara görə Prezident Vladimir Putin məsuliyyət daşıyır".

UNIAN xəbər verir ki, bunu Ukrayna Müdafiə Nazirliyinin Baş Kəşfiyyat İdarəsinin nümayəndəsi Andrey Yusov deyib. O, müharibəni məhz Rusiyanın başladığını və buna görə də məsuliyyəti Rusiyanın daşdığını söyləyib.

A.Yusov bildirib ki, Rusiya müharibənin öz ərazisində də davam etməsinə hazır olmalıdır: "Əlbəttə, Rusiya üçün təhlükə var və müəyyən hadisələr baş verə bilər. Moskvaya hücumların əsas günahkarı da məhz Putin rejimidir".

Müdafiə Nazirliyinin nümayəndəsi "müəyyən hadisələr" dedikdə nəyi nəzərdə tutduğunu açıqlamayıb.

Qeyd edək ki, son zamanlar Moskvaya PUA hücumları artıb. Sonuncu belə hücum iyulun 28-də olub. Rusiyanın müdafiə naziri, ordu generalı Sergey Şoyqu isə bu hücumları Ukraynanın əks-hücum əməliyyatının uğursuzluğunun göstəricisi kimi dəyərləndirib.

Çin 1 trilyon dollarlıq layihədə bütün avropalı tərəfdaşlarını itirməkdədir. Belə ki, Pekin bu il COVID-19 pandemiyasından sonra ilk "Bir Kəmərlər və Yol" Forumunu keçirmək niyyətindədir. Çin prezidenti Si Zinpin tərəfindən başlanan və bəzi hesablamalara görə 1 trilyon dollar investisiya cəlb edə biləcək nəhəng layihənin Asianın Avropa, Afrika və Latin Amerikası ilə yeni dəmir yolu, avtomobil yolları, limanlar, boru kəmərləri şəbəkəsi və digər infrastruktur obyektləri ilə birləşdirməsi nəzərdə tutulurdu. Beş il əvvəl bəzi Avropa ölkələri "Kəmərlər və Yol" Təşəbbüsündə (BRI) fəal iştirak edirdi.

Lakin Al liderlərindən heç biri Sinin yeni forumuna getməyəcək. "The Wall Street Journal" bu barədə yazır. İmtinanın "rəsmi" səbəblərindən biri isə Vladimir Putinin planlaşdırılan iştirakıdır. Nəşrin yazdığına görə, Almaniya, Fransa, Çexiya, Yunanıstan dövlət başçıları da bu forumda iştirak etməyi planlaşdırmırlar və ola bilsin ki, İsveçrə də iştirakçı qismində

asılılığını azaldır. Bəlkə də avropalılar bu məsələdə Çinlə danışıqlar aparmağın yollarını tapacaqlar. Çin isə bunda hamıdan çox maraqlıdır, çünki "dünyanın emalatxanası" üçün xarici bazarların artması yaşamaqdan ötrü kritik amildir. Digər tərəfdən isə avropalıların bəzi dairələri xarici siyasətdə getdikcə aqressivləşən Çinin tə-

tənqid edib. Nazir bildirib ki, bu təşəbbüs İtaliyanın ixracı üçün çox az rol oynayır.

Krotsetto Çinlə razılaşmadan çıxmağı düşünən administrasiyanı təmsil edir. İtaliya sözügedən layihəyə qoşulan yeganə böyük Qərb ölkəsidir.

"Bir kəmərlər, bir yol" infrastrukturuna irimiqyaslı investisiyalar vasitəsilə Çinin Mərkəzi Asiya, Avropa və Afrika ölkələri ilə əlaqələrini genişləndirməyi nəzərdə tutur. Layihənin tərəfdarları deyirlər ki, layihə Pekinə yalnız geosiyasi və iqtisadi təsirini yaymaq üçün lazımdır.

Çinin isə Mərkəzi Asiya ilə ticarət dövriyyəsi rekord həddə qalxmaqdadır. Belə ki, Şərqi

Putin Çini bütün dünya ilə üz-üza qoydu

Əksər Avropa ölkələri Pekinin 1 trilyon dollarlıq "Bir Kəmərlər və Yol" layihəsi ilə bağlı təşkil etdiyi foruma qatılmayacaq

də təmsil olunmayacaq. Yunanıstan və İtaliyanın Çinin "Bir Kəmərlər və Yol" təşəbbüsünün iştirakçıları olmasına baxmayaraq, ötən illərdə bir çox digər Avropa dövlətlərinin nümayəndələri də forumlarda iştirak ediblər.

Bu tendensiyalar Çin layihəsinin açıq şəkildə "büdrədiyini" göstərir. ABŞ 2022-ci ildən sonra Avropa üzərində nəzarətini gücləndirdi, bu da avropalıların indi belə layihələrə daha az pul ödəyə bilməsi deməkdir. Çinin ticari təşəbbüslərində nümayişkarane iştirak artıq üstünlük demək deyil.

Bununla belə aydındır ki, Avropa Çinlə layihədən geri çəkilməklə yenə də zərərə uğrayacaq - axı Avrasiya ticarət yolu və bununla bağlı investisiyalar çox sərfəlidir və Avropanın ABŞ-dan

sirinin artması və ondan iqtisadi cəhətdən asılı olmaq istəməməsi ilə bağlı narahatlıqlarını ortaya qoyurlar. Daha çox isə ABŞ isə Avropanı Çinlə əməkdaşlıq etməməyə çağırır. Yeni "arğac ABŞ-dan keçib".

Xatırladaq ki, 2017-ci ildə ilk "Bir Kəmərlər və Yol" Forumunda 30, 2019-cu ildə isə 38 ölkədən liderlər və yüksək səviyyəli nümayəndələr iştirak edib. ABŞ-ın Aropaya "Bir Kəmərlər və Yol" layihəsindən çəkilməsi üçün etdiyi təzyiqlərdən ilk effekt özünü İtaliyanın son açıqlamasında əks olundu. Belə ki, Roma Çinin "Bir kəmərlər, bir yol" layihəsindən çıxmaq istəyini rəsmi açıqlayıb. İtaliyanın müdafiə naziri Qvido Krotsetto sabiq İtaliya hökumətinin 4 il əvvəl Çinin "Bir kəmərlər, bir yol" layihəsinə qoşulma qərarını

Türküstan kimi də adlandırılan Sincan Uyğur Muxtar bölgəsinin Mərkəzi Asiya ölkələri ilə ticarət dövriyyəsi bu ilin birinci yarısında 75,1% artıb. Çin və Özbəkistan arasında investisiya əməkdaşlığı gündəmdədir və inkişaf etməkdədir. Çin şirkətləri Qırğızıstanda dörd SES-dən ibarət kaskad tikəcək.

Pekinin nüfuzu Avropadan başqa Mərkəzi Asiyada da yayılmaqdadır. Söhbət Çinin "yumşaq gücü"ndən gedir. Çin və Qırğızıstan birgə "İpək yolunun uzaq küləyi" və "Bişkek sevgisi" adlı iki serial çəkəcək. Çəkilişlər Qırğızıstan, Qazaxıstan və Özbəkistanda aparılacaq. Təşəbbüs Çin tərəfinə məxsusdur, bütün xərcləri (63 milyon dollar) Çin ödəyəcək.

Ülviyyə ŞÜKÜROVA

"Heç vaxt heç kimi cəza yolu ilə "islah etmək" və "yenidən tərbiyə etmək" mümkün olmayıb..."

Qernet

Azərbaycanda cinayətkarlıq statistikasında təkrar cinayət törədilməsi xüsusi yer tutur və belə desək, "sanballı" cəkiyə mallıdır. Belə ki, ölkədə təkrar cinayətkarlıq göstərici 60%-i aşır. Ən pisi isə odur ki, ölkəmizdə təkrar cinayətkarlığın statistikası nəinki illik, aylıq, hətta günlük artır. Bu durum daha çox hər gün təzələnen "Keçmiş məhüm tutuldu" sərlövhəli yazılarda əks olunur.

Bəlkə də elə təəssürat yaranar ki, məhkumlar cəzaçəkmə müəssisələrində islah olunub, cəmiyyətə yararlı şəxs olmaq üçün keçdikləri əzablı yolda tab gətirdikləri məşəqqətləri, məhrumiyyətləri yenidən azad olmaq naminə unutmazlar. Onlar sahib olduqlarının qədrini onları itirdikdən, əlləri üzüldükdən sonra daha yaxşı bilər, bir daha həbsxana divarlarına qayıtmamaq üçün islah olunurlar. Amma, göründüyü kimi, belə olmur. Sanki yenidən cinayət etmək meyli bu şəxslərdə şəkərə çevrilir. Bir növ həbsxana divarlarına "adətərdə olurlar".

İlk baxışdan belə düşünmək olar ki, hansı insan miskin həbsxana həyatından ötrü rəzalətə və ictimai qınağa qatlaşmaq bahasına azadlığından vaz keçər?! İslah olunmaq yerinə, həbsxanada daha da təkmilləşərək, onları kriminala "adətəkər" duruma salan, kriminal dünyanın bir halqası olmaqda daha bir üst səviyyəyə keçməyə vadar edən nədir? Bəlkə başqa bir alternativin olmaması? Bu alternativ, seçimi onlardan nə alır? Onların beyni hansı əsirliyə təslim olur ki, azadlığı, islahı təkrar həbsxana divarlarının səssizliyinə tərcih edirlər?

Bu mənzərədən bəlli olur ki, cəzaçəkmə müəssisələri islah etmək müəssisəsi deyil, təsadüfən əlindən hansısa qəza çıxaraq yolu həbsxanaya düşən şəxsin belə, ən qısa zamanda peşəkar cani kimi çıxmasını təmin edən konveyerdir.

Bəs nəinki təkrar cinayətkarlığın, ümumiyyətlə cinayətkarlığın ilkin mərhələdə qarşısını almaq üçün hansı addımlar atmaq olar? Bu məsələdə başqa ölkələrin nə kimi müsbət təcrübələri var?

Təkrar cinayətin artan sosial təhlükəsi ondan ibarətdir ki, bu xüsusiyyət qalıcı keyfiyyətə keçir, bir sıra insanlar cəmiyyətdə qəbul edilməmiş normalara uyğun davranmaq əvəzinə, onların həlli yolu kimi cinayətə üstünlük verir. Bu, həm də cinayət törətmiş şəxslərə yönəlik səmərəli təsir göstərmək iqtidarında olmayan hüquq-mühafizə sisteminin mükəmməl olmamasından, cəzanın təsirinin zəif olmasından (bəlkə də psixoloji aspektdən), məhkumların islah edilməsi və yenidən tərbiyə olunması məqsədlərinə nail olunmamasından xəbər verir. Cinayətlərin təkrarlanması konkret cinayətin ictimai təhlükəlilik dərəcəsini artırmır, amma cinayət qanunu ilə qadağan olunmuş müəyyən əməli törədən təqsirkar şəxsin şəxsiyyətinin "ictimai təhlükəliliyi"ndən xəbər verir.

Rusiyalı kriminalistlər təhlillərə

əsasən qeyd edirlər ki, müəyyən cinayət əməllərini dəfələrlə törədən şəxslərin portret xüsusiyyətlərindəki sabit əlamətlər bunlardır:

Birincisi, residiv daha çox 28-35 yaşa düşür ki, bu kifayət qədər məntiqlidir: yetkinlik yaşına çatmayanlar arasında hüquq pozuntusu getdikcə inkişaf edir ki, bunda narkomaniyanın tüğyan etməsi və insanların da bu yaşda narkotiklərlə tanışlığı önəmli rol oynayır. Başqa sözlə, narkotik cənağına keçmiş yeniyetmələr cinayətə bulaşmış cəzasını çəkdikdən sonra da yenidən cinayət törədə və vaxtı nəzərə alsaq, qanunsuz əməlin təkrar törədilməsi

Bəşəriyyət tarixdə, ölüm cəzası da daxil olmaqla, ağılasıqmaz və amansız cəzaları sınaqdan keçirib, amma bu gözələnən nəticəni vermir; cinayət kütləvi xarakter daşıyır və repressiyaların təsiri altında "azalmır".

Həbs çoxlu mənfi təsirləri olan səmərəsiz cəzadır. Narkobaronların, narkotik tacirlərinin cəzalandırılması istisna olmaqla. Söhbət kriminal ələmə ilk dəfə yolu düşənlərdən gedir. Eyni zamanda, həbsxana o mənada "vacibdir" ki, bəşəriyyət hələ də cəmiyyəti ağır cinayətlərdən qorumaq üçün başqa heç nə düşünə bilməyib. Azadlıqdan məhrumtəmənin məhbusların psixikasına

vaxt vermək üçün kifayətdir? Xüsusilə, "zonda hökm sürən" ruhi və fiziki sağlamlığın itirilməsi, ailə bağlarının pozulması, iş və təhsil bazasının itirilməsi, ətraf mühitdə hər kəsə və hər şeyə qarşı nifrəti nəzərə alsaq.

Birincisi, ölüm hökmünün tamamilə rədd edilməsi ilə azadlıqdan məhrumtəməni yalnız ekstremal hallarda "son cəza tədbiri"ne çevirmək. Avropa ölkələrində və Yaponiyada həbs cəzasına məhkum edilənlərin sayını minimuma endirməyə çalışırlar. Məsələn, Yaponiyada cinayətkarların 95%-dən çoxu pul cəzasına məhkum edilir. Böyük Britaniyada isə həbsə məhkum edilmiş insanların nisbətini azaltmaq üçün müxtəlif ağırlıqda altı növ ictimai iş mövcuddur.

İkincisi, Qərbi Avropa ölkələrində, Avstraliyada, Kanadada, Yaponiyada qısamüddətli həbs

həbsxanaya salınması" ideyası Yaponiyanın istintaq orqanlarında tamamilə yoxdur. Məhdud sayda cinayətkar həbs cəzasına məhkum edilir və buna görə də həbsxanalar məhbuslarla adekvat və effektiv reabilitasiyanı təmin edə bilər. Cəzanın məqsədlərini və əsas prinsiplərini müəyyən edən dominant konsepsiya cinayət törətmiş şəxslərin fərdi rəftar əsasında reabilitasiya konsepsiyasıdır.

Təəssüf ki, post-sovet məkanının cinayət və penitensiar siyasəti "cəzanın faydaları" haqqında çoxdan köhnəlmiş repressiv fikirlərə əsaslanır.

- Azadlıqdan məhrumtəmə müstəsna (əvəzedicisi cəza tapılmadığı üçün məcburi) cəza tədbiridir, yalnız ağır zorakılıq xarakterli cinayətlərə görə və yalnız yetkinlik yaşına çatmış cinayətkarlara münasibətdə tətbiq

Azərbaycanda məhbuslar islah olunur?

artıq yuxarıda göstərilən yaş kateqoriyasına düşə bilər. Yeni narkotiklər insanın potensial canıya çevrilməsinə yol açır.

İkincisi, residivist, yeni təkrar cinayətkarlar adətən yaxşı maaşlı işlərdən məhrumdurlar və əksər hallarda təkrar cinayətə baş vurmaq bu cür iş tapmamaları ilə bağlıdır. Buradan belə nəticə çıxır ki, onların cəmiyyətin sosial strukturlarında ən aşağı pillədə durması da təkrar cinayəti tətikləyən amildir.

Burada haşiyə çıxaraq qeyd edək ki, Avropa cinayətkarları cəzalandırmaq üçün tamamilə fərqli yanaşma nümayiş etdirir. Bizdə cəzaların çoxu həbslə bitir, Avropada isə bu 9%-dir. Avropada orta həbs müddəti 1 il 8 aydır, bizdə isə bundan dəfələrlə çoxdur.

Həmçinin, Azərbaycanda həbsxananın islah etmədiyi ortadadır. Avropada residiv 20-25% təşkil edir, ABŞ-da (çox sərt cəza sistemi var) cəza çəkənlərin 50-60%-i yenidən həbsxanaya qayıdır, Norveçdə isə bu rəqəm 20%-dən azdır. 1988-ci ildə Rusiyada təkrar cinayətlərin payı 25,9% idi, 1997-ci ildə - 33,7%; 2013-cü ildə - artıq 47,7%-ə çatdı.

və mənəviyyatına zərərli təsiri, həm də islah və tərbiyə etməməsi məlumdur. Bu barədə ətraflı şəkildə sovet psixoloqu M.N.Qernet (Həbsxanada: Həbsxana Psixologiyası. Oçerkləri. Ukrayna Qanunu, 1930) belə yazır: "Həbsxana islah yeri deyil, o kriminal peşəkarlaşma məktəbi rolunu oynayır. Heç vaxt heç kimi cəza yolu ilə "islah etmək" və "yenidən tərbiyə etmək" mümkün olmayıb. Tam əksinə". "Qanuni, yaxud qeyri-qanuni olaraq cinayəthüquqi zorakılıq işləri tətbiq edilmiş şəxslər əhalinin aqressivliyi artan, cəmiyyətdən çıxdax edilmiş təbəqəsini təşkil edir", - deyər A.E. Jalinski bildirir(Jalinski A.E. Dəyişiklik ərəfəsində cinayət hüququ. Nəzəri və instrumental təhlil. 2-ci nəşr. M., 2009).

Azadlıqdan məhrumtəmənin yeganə real məqsədi ağır cinayət törətmiş şəxsin təcrid olunmasıdır. Ancaq bizdə mövcud olan həbs müddətini və saxlama şəraitini, zorakılıqları nəzərə alsaq, sual yaranır: həbsxanasız necə davranmalı? Hansı təcrid müddəti cinayətkara öz əməli və gələcəyi haqqında düşünməyə

höküm sürür. Adətən, şərtlər həftələr və aylarla hesablanır, hər halda - 2-3 ilə qədər, yeni psixikada geridönməz dəyişikliklərin başlanmasına qədər. 2016-cı ilin əvvəlində Avropa ölkələrində orta həbs müddəti 1 il 8 ay olub. Yaponiyada həbs cəzasına məhkum edilənlərin 50%-dən çoxu 2 ilə qədər azadlıqdan məhrum edilir.

Üçüncüsü, şəxsin təhlükəsizliyi və ya deqradasiyası penitensiar müəssisələrdə cəzaçəkmə şəraitindən əhəmiyyətli dərəcədə asılı olduğundan, müasir sivil dövlətlərdə məhbusların layiqli yaşayış səviyyəsi (normal qidalanma, sanitariya-gigiyenik və "məişət" şəraiti, yüksək keyfiyyətli tibbi xidmət, işləmək, idmanla məşğul olmaq, qohumları ilə görüşmək imkanı), onların insani ləyaqətini alçaltmayan rejim qurulur, həmçinin sınaq müddəti (sınaqlar) sistemi də mövcuddur ki, məhbuslar davranışına görə ciddi şəkildə fərqləndirilir.

Məsələn, İrlandiyada həbsxanalarda məhbuslar ayrı-ayrı otaqlarda yaşayırlar. Burada məhbuslar üçün qəlyanaltı sıyıq, iki yumurta, süd, portağal, ağ çörəkdən ibarətdir.

Frayburq həbsxanasında (Almaniya) məhbuslar və həbsxana işçiləri eyni qazandan yemək yeyirlər.

Dördüncüsü, "cinayət-qurban" münasibətlərinin tənzimlənməsi üçün alternativ, qeyri-cinayət mühakiməsinin formalaşdırılması və inkişafı, "qisas məhkəməsi"ndən "cərimə məhkəməsinə" keçidlə bağlı təkliflər daha ısrarlı səslənir. Bu strategiyanın mahiyyəti zərərçəkmiş və cinayətkar arasındakı münasibətləri cinayət işi açılmadan həll etmək üçün xeyirxah və "marafli olmayan vasitəçi"dən ("arbitr" kimi bir şey) istifadə etməkdir. Bir növ mediasiya kimi.

Cinayətin, o cümlədən qətlin minimum səviyyəsinə malik olan Yaponiyada həbs cəzasının tətbiqi və icrası prinsipləri diqqətə layiqdir. "Daha çox cinayətkarın

edilir. Azadlıqdan məhrumtəmə növündə cəzanın çəkilməsinin şərtləri məhkumların sonrakı sosiallaşmasına, yenidən adaptasiyasına kömək etməlidir.

Avropa cəza sistemi ilə bağlı statistika:

1) Avropada hər 100.000 nəfərə düşən məhbus sayı 124 nəfərdir. Bu, Rusiyada 467 nəfər, Litvada 305 nəfərdən ibarətdir.

2) 2014-cü ildə Avropa Şurasına daxil olan 45 ölkədə 1 212 479 nəfər alternativ cəza növləri (şərti, ictimai işlər, ev dustaqlığı və ya elektron monitoring) alıb.

4) Bir məhbusa xərclənən günlük orta məbləğ: Norveçdə 358 avro, Danimarkada 182, Finlandiyada 170, Rusiyada 26, Ukraynada 2,7 avro, Gürcüstanda 12,6, Ermənistanda 18,8 avro, Azərbaycanda isə 5,9 avro həcmindədir. Amma "yerli və milli" statistikaya əsaslanaraq deyə bilərik ki, bu rəqəm də mübahisəlidir. Çünki bizim toplumun cəzaçəkmə müəssisəsində "peredaça" kimi təcrübəsi var, yeni məhbusun öz evinin maliyyəsi hesabına həbsdə saxlanılması. Azərbaycan həbsxanalarındakı "peredaça" ənənəsini nəzərə alsaq güman edə bilərik ki, bizdə məhbuslara sərf olunan məbləğ deyildiyi qədər deyil. Burada yalnız söhbət 5,9 avro miqdarında pul silinməsi ehtimalından gedə bilər ki, bu da həbsxanaların məhbusların maddi resursları sayəsində "iqtisadi çarxları fırlanan obyekt" olmasına dəlalət edir. Yəni Azərbaycandakı həbsxanalar, oradakı fantastik narkotik biznesini də nəzərə alsaq, "cəmiyyəti kriminallaşdıraraq rentabelli pulsilme mexanizmi"dir.

Bu, ən azı son günlərdə belə idi. Penitensiar Xidmətin rəhbərliyində baş verən dəyişiklikdən sonra bu sahədə hər hansı müsbət irəliləyişin olub-olmayacağını tgezliliklə görcəyik...

Şapur QASİMİ

Heyvan sürüsündən ayrılan ibtidai insan qruplarının zəka potensialına görə təbiətin canlıları ilə müqayisədə onları əhatə edən ətraf mühitin reallıqlarının həyatlarına təhlükəli və ya təhlükəsiz, mövcudluğunun zərərli və ya xeyrli təsiri olub-olmamasını müəyyən etmək cəhdləri onların şüurunda müxtəlif hisslər yaratmaqla bərabər, bu insanların hər bir proses, hadisə və varlığa öz həyatlarına, mövcudluqlarına xeyrli və ya zərərli olmasına uyğun münasibətlər də yaratmışdır. Məhz bu proses planetin müxtəlif guşələrində, fərqli coğrafi, iqlim və s. şəraitində yaşayan insan qruplarında müxtəlif məzmunlu tanrıçılıq inancları yaranmasına səbəb olmuşdur...

(Əvvəli ötən saylarımızda)

Kapitalizm quruluşunun ilk olaraq Avropa dövlətlərində təcürbədə tətbiq edilməsi ilə birgə Uilyam Petti tərəfindən sosial-iqtisad elmi siyasi-iqtisad adı ilə kapitalist istehsal üsulunun tələblərinə uyğun, bir müstəqil elm sahəsi olaraq az-çox sistemli şəkildə formalaşdırılsa da K.Marksa qədər bir elm olaraq onun reallığı tam güzgü kimi əks etdirdiyini iddia etmək mümkün deyil. 19-cu əsrin ortalarında K.Marks kapitalist istehsal üsulunu bütövlükdə sistemli şəkildə təhlil edərək, onun məzmun və mahiyyətinin bütün reallıqlarını ortaya qoyaraq, bu istehsal üsulunun hərəkətverici gücü olan izafi dəyər qanununu kəşf etdi. Beləliklə də bu quruluşu əvəz edəcək növbəti istehsal üsulunun, yeni sosialist istehsal üsulunun özülü, başlanğıc dayaq sütunları olan "ictimai mülkiyyət" iqtisadi kateqoriyası və "proletariat diktaturası" adlandırıldığı, dövlətin üzərinə ölkənin hər bir vətəndaşını qeyd-şərtsiz, əvəzi ödənilmədən, onu cəmiyyətdə qəbul edilmiş minimum mövcudluq həddində təmin edən gəlir gətirən kapital ilə təmin etməsi öhdəliyini qoyan inzibati qanunu müəyyən etdi.

1918-ci ildə başda şər dühası Lenin olmaqla Rusiya bolşevikləri K.Marksın "elmi sosializm" şüarları pərdəsi arxasında Rusiyada inqilabın qələbəsinə təmin etdikdən sonra, Leninin "Hərbi kommunizm" nəzəriyyəsi əsasında qurduqları Dövlət Quldarlıq quruluşunu, K.Marksın elmi sosializm nəzəriyyəsinə uyğun sosializm quruluşu kimi bütün dünyaya sırıya bildilər. SSRİ-nin mövcud olduğu 71 il ərzində K.Marks, F.Engelsin əsərlərinin ölkə daxilində müxtəlif dillərə tərcümə edilib rəsmən yayılması, rəsmilikdə dövlətin, reallıqda dövlət məmurlarının sadə vətəndaşlar üzərində diktaturasının "proletariat diktaturası" kimi ölkədə mövcud quruluşun, yeni Dövlət Quldarlığının

mahiyyətinə uyğun yaradılıb, "Kommunist Partiyası" adlandırılsa da, mahiyyəti "bolşevizm" olub, kapitalist ölkələrindəki "partiya-din"-lərin müxtəlif təriqətləri kimi materialist əsaslar üzərində qurulub, ölkədə yeganə, vahid hakim din olaraq qərarlaşdırılması, ümumilikdə sosial-iqtisad elminin "xüsusi mülkiyyət", K.Marksın kəşf etdiyi obyektiv "izafi dəyər qanunu" və bir çox iqtisadi kateqoriya və hətta obyektiv iqtisadi qanunların məzmun və mahiyyətini saxtalaşdırılması K.Marksın və F.Engelsin elmi irsinə dərin-dən bələd olmayan neinki sadə insanları, iriçaplı iqtisadçı, hüquqşünas alimlərə, siyasətçilərə bolşeviklərin saxtakarlığının daxili mexanizmlərini dərk və müəyyən etməyə imkan vermədiyindən çoxları bu quruluşun və dinin mürtece mahiyyətini başa düşsələr də onun səbəblərini dərk edə ortaya qoya bilmirdilər.

Göydə məskunlaşıb mütləq

onun hökmü ilə, əslində isə özlərinin müəyyən etdikləri, mülkiyyət sahiblərinin onların üzərində şəriksiz, hökmranlığını təmin edən qaydalar çərçivəsində zəhnini, şüurunu qandallayaraq sahibkar qarşısında müti, kölə durumuna gətirib, onların hər hansı bir etiraz, müqavimət iradəsini dövlət mexanizminin mövcud real mexanizmləri vasitəsilə zor tətbiq edərək, cəzalandırmaqla qırmaqdır.

Kapitalizm quruluşunda müxtəlif materialist dini təşkilatlar olub, hansı partiyanın (dinin) hakimiyyətə gəlməsindən asılı olmayaraq mülkiyyət sahiblərinin hökmranlığının reallaşdırılmasının qaydalarını nəzərdə tutan konstitusiya, əslində isə bu qaydaların forma və məzmunundakı fərqlərdəki, məsələnin mahiyyətini dəyişməyən həddə dəyişikliklər istisna olmaqla, bu mütləq hökmranlığı reallaşdıran (Tövrət, Zəbur, İncil, Quran və s. kimi) qaydalara əməl edilməsini MÜTLƏQ

bir yana, 30 ildən bu tərəfə başlayıb, bu gün də davam edən terror əməllərinə, ərəzilərimizi xarabazarlığa çevirmələrinə, əhalimizi kütləvi qırğınlara (genosidə) məruz qoyan əməllərinə kar və kor qalıb, reaksiya verməməklərindən əlavə, öz ərəzimizə daxil olan terrorçuların giriş-çixışını məhdudlaşdıran tədbirlərə görə, Avropa İttifaqı Parlamentinin, Avropa məhkəmələrinin Azərbaycana qarşı qəbul etdikləri qərar və qətnamələr, Türkiyənin hər bir dövlətin iqtisadiyyatı və mövcudluğunun əsas tərkib hissəsi olan, öz ərəzilərində karbohidrogen ehtiyatlarının mənimsənilməsinə, hərbi sənayesinin inkişaf etdirməsinə görə ona tətbiq edilən sanksiya və digər təzyiqlər buna bariz misaldır.

İdealist dinlərin funksiya və əsas xüsusiyyətlərini mahiyyət etibarilə özündə ehtiva edib reallaşdıran, lakin materialist

Anayasasının əsas müddəalarında göstərmişik. İndi qaranlıq qalan əsas məsələ cəmiyyət üzvlərinin, xüsusilə cəmiyyətə hökmranlıq edən aparıcı qüvvələrin onun millətimiz və dövlətimiz üçün nə dərəcədə təvəkkül bir amil olduğunu dərk edərək, hərəkətə keçəcəyi məsələsidir.

Mən 1972-ci ildə məzmunlarını kəşf edib, 1978-1986-cı illərdə Cənubi Azərbaycanda Milli Azadlıq Hərəkatına rəhbərlik edib, həbs edilərək 13.09.1987-ci ildə Tehranın "Evin" zindanında molla rejiminin cəlladları tərəfindən qətlə yetirilmiş ƏNÜŞİRƏVAN QƏNİ oğlu İBRAHİMİNİN şərəfinə "obyektiv Mülkiyyət, Bölgü və Əmək Haqqının Ənuşirəvan İbrahimi qanunları" adlandırdığım qanunlar əsasında SSRİ dövlətində mövcud olan quruluşun sosializm deyil, Dövlət Quldarlığı quruluşu olması, sosializm quruluşunun qurulması üçün müəyyən

İdealist və materialist dinlər hansı əsaslarda yaranır?

güc olub, yerdəki cəmiyyət üzvlərinin hüquqları üzərində sahiblik hüququ (hakimiyyət) olduğu iddia edilən və bu hüququn, "allahın", yerdəki kölgəsi, səlahiyyətli nümayəndəsi sayılan şah, peyğəmbər, xəlifə, kral, sultan və sairəyə məxsus olduğunu da iddia edən idealist dinlərin funksiyasını, kapitalizmdə, elə köhnə quruluşlarda mövcud olmuş real istehsal vasitələri üzərində mülkiyyətin daha quldar-qul, feodal-təhkimli istehsal münasibətlərindən bir qədər fərqli olub, real kapitalist-muzdur istehsal münasibətlərinə əsaslanarsa da, əvvəlki quruluşlarda olduğu kimi, əzilən, ədalətsiz istismara məruz qoyulan, mülkiyyətsiz vətəndaşlar üzərində real hökmranlığının inikası olub, bu hökmranlığı idealist dinlərdən fərqli olaraq, artıq materialist əsaslarla, yeni mövcud olan siyasi partiyalar və azad seçki vasitəsilə reallaşdırılır. Belə ki, materialist dinlərin də əsas məqsəd və vəzifəsi, idealist dinlər kimi, mülkiyyət sahiblərinin mülkiyyətsiz insanlar üzərində hökmranlığını mövcud olmayan, mücərrəd mütləq varlıqla hədələyərək, guya

və LABÜD edir. Buna etiraz edən, müqavimət göstərənlər isə əvvəlki quruluşlarda olduğu kimi, onlara dövlət mexanizmləri vasitəsilə zor tətbiq etməklə cəzalandıraraq qarşısı alınır.

Yeri gəlmişkən, bu gün dünya ağalığı, dünyanın idarə etmək iddiasında olan dövlətlər, elə bu partiyalar (dinlər) mahiyyətində olub, beynəlxalq təşkilatlar adlanan müxtəlif qurumlar yaradaraq, onların başqa dövlətlərə qəbul edərək, imzalatdırdıqları "beynəlxalq konvensiyalar" və "qanunlar" vasitəsilə kiçik, zəif dövlətləri əsarət altında saxlamaq, onların mənəfə və hökmranlığına mane olacaq hər hansı bir iri dövlətə qarşı da müxtəlif sanksiyalardan tutmuş, lokal müharibələrə cəlb edilməsinə qədər "cəza tədbirləri" görürlər. Bunlara Bakıda 4 (dörd), dinc sakinləri terror edən sahipsiz quduz itlərin yerli bələdiyyə işçiləri tərəfindən öldürülməsini bəhanə edərək, it, pişik hüquqlarını "müdafiə" edən beynəlxalq qurumların Azərbaycana təzyiqlərini, ermənilərin türklərə qarşı yüz ildən çox davam edən vəhşilikləri

əsaslara söykəyib, daha incə və cəlbedici forma və vasitələrlə həyata keçirməsini şüuru, ictimai şüur səviyyəsindən çox da yüksək olmayıb, cəmiyyətin mütləq əksəriyyətini təşkil edən insnalar tərəfindən dərk edilə bilməyə də, siyasi partiyaların bu xüsusiyyətləri onların da DİN olub, ancaq materialist dinlərin müxtəlif təriqətlərinin təşkilati formaları olduğunu birmənalı olaraq ortaya qoyur. Mən bu eyniliyin daha xırda təfərrüatlarını da ortaya qoya bilərəm. Düşünürəm ki, məqalə çərçivəsində deyilənlər yetərlidir.

F.Engelsin dediyi "İnsanların cəmiyyət halında birliyi bu vaxtadək təbiətin və tarixin yuxarıdan zorla qəbul etdirdiyi bir şey kimi onlara qarşı durduğu halda, indi onların öz azad işi olmasının" reallığında təmin edə biləcəkdir, K.Marksın elmi sosializm nəzəriyyəsinin əsas iki mexanizmi və obyektiv Mülkiyyət, Bölgü və Əmək haqqının Ənuşirəvan İbrahimi qanunları əsasında məşhur hüquqşünas Məmmədخان Əzizxanlı ilə hazırladığımız Turan dövlətinin Firidun İbrahimi

etdiyim zəruri iqtisadi mexanizmləri göstərməklə 1972-ci ilin iyun ayının ortalarında Sov.İKP-nin ideologiya şöbəsinin rəhbəri, Siyasi Büronun üzvü Mixail Suslova məktub göndərdim. Bu məktub Kremlin arxivində bu gün qalmış ola bilər. M.Suslov bu məktubuma cavab verməyə də dövlət orqanları öz mahiyyətlərinə uyğun cavab verdilər.

Bu ictimai əhəmiyyəti olmayan məsələni ona görə açıqladım ki, istər İran adlanan ölkədə bir-başda idealist dinlər (dini partiyalar) və ya materialist əsaslı dinlər (siyasi partiyalar) vasitəsilə hakimiyyətə gəlib, dünyəvi hakimiyyət qurular sadə vətəndaşlara qarşı törətdikləri ədalətsiz istismarı, vəhşi cinayətləri çox zaman "hüquqi dövlət qurma prosesində baş verən təsadüfi hadisələr" kimi qələmə verməyə çalışırlar.

Birincisi, tarixdə heç bir vaxt qeyri-hüquqi, hüquqsuz dövlət olmayıb, hazırda yoxdur və heç vaxt da ola bilməz. Bəşər tarixinin ilk dövrlərində insan qruplarının idarə edilməsinin icma, tayfa, qəbilə və s. halında kollektiv və tək başçı tərəfindən idarə edilməsi faktları məlumdur. Əslində bu miqyas etibarilə böyüyərək, bu gün bizim "dövlət" anlayışına aid etdiyimiz, cəmiyyətin idarə edilməsinin ilkin mini dövlət idarəçiliyi formalarıdır. Bu idarəetmə həm insanların sayı, həm də miqyas etibarilə böyüyərək bu gün bizim dövlət olaraq qəbul etdiyimiz ilkin dövlətlər heç bir anayasa, yazılı qanun, fərman və s. olmadan bir nəfər dövlət başçısı və ya kollektiv tərəfindən idarə edilməsi, sonrakı dövrlərdə dövlət başçılarının şifahi göstərişləri ilə bərabər, yazılı fərmanlardan da istifadə edilərək, Çingiz xanın qurduğu imperiyada bu gün istifadə edilən "konstitusiya" anlayışının ilkin, ibtidai forması "YASA" şəklində formalaşmışdır.

(Ardı var)

Amado Karrillo Fuentes, (17 dekabr 1956, Sinaloa - 6 iyul 1997) meksikalı cinayətkar, böyük narkotik alverçisi, Juarez narkokartelinin qurucularından biridir. DEA Amadonu dövrünün ən böyük narkotik baronu hesab edir. ABŞ-a təyyarələrlə narkotik daşdığına görə "Göylərin Hakimi" ləqəbini alıb.

XX əsrin 90-cı illərində Amado Karrillo Fuentes FTB-nin ən çox axtarılan cinayətkarlar siyahısında 2-ci idi. 1 nömrə isə Üsamə bin Laden idi. ABŞ "islam terrorizminin simvolu" ilə "haqq-hesabı çürüdə" bilse də, "Kappo" ləqəbli meksikalı narkotik satıcısı Amado Carrillo Fuentes onlar üçün əlçatmaz və toxunulmaz qaldı.

Həç kimə sirr deyil ki, insanın öz həyat yolunu seçməsində valideynlərinin ona miras olaraq ötürdüyü meyarlar, aşılana deyərək, davranış nümunələri böyük rol oynayır. Əminsinin və atasının narkotik alveri ilə necə məşğul olduğunu hər gün izləyən balaca Amadonun kim olmaq, həyat yolunu necə cizmaq arzusunda olduğunu təxmin etmək asandır. Bu iş onlara bütün risklərlə yanaşı, fantastik gəlir gətirirdi. Buna görə də, Amado hələ kiçik vaxtlarında böyüyəndə kim olacağını çox yaxşı bilirdi.

1956-cı ildə Valter və Aurora Fuentes ailəsində anadan olan Amado ailənin 11 övladının birincisi idi. Anasının "Don Netto" ləqəbli qardaşı Ernesto Fonseca Karrillo o zaman artıq "Qvadala-xara" narkotik kartelində baş rollarda idi. Təbii ki, 1950-ci illərdəki narkokartellərin 1980-ci illərdəki narkokartellər qədər güclü hərbi texnikası yox idi. Əksinə, 50-ci illərin narkokartellərini zəif silahlanmış quldur dəstələri müşayiət edirdi. Buna baxmayaraq, "Qvadala-xara" karteli hər il Cənubi Amerikadan ABŞ-a narkotik tranzitinin dövrüyəsini artırırdı. Dəstə silah təchizatı baxımından çox kasad idi: mühafizəçilərin müşayiətində bir neçə yüklənmiş qatır Amerika ilə sərhədə aparan yollara düşürdü.

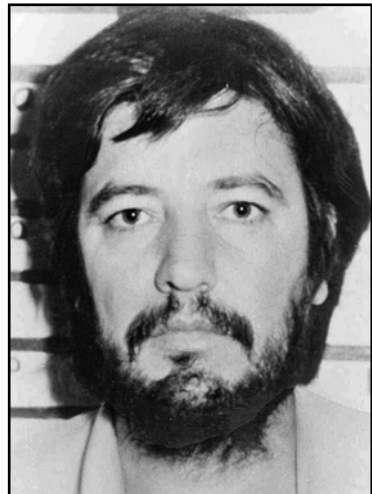
Hippi mədəniyyətinin çiçəklənməsi və mariyuana ilə həşiş istehlakının dəfələrlə artması ilə hər şey dəyişdi. Narkodövrüyə 1970-ci illərdə onlara ton kolumbiyalı narkobaronlar tərəfindən təmin edilən kokain də qatıldı. Meksika narkotiklərin istehlakçıya quru yolla sərgüzəştinin ən vacib nöqtəsi idi və meksikalılar bundan yaxşı dividendlər aldılar.

1980-ci ildə Don Netto gənc bacısı oğlunu - Amadonu Çiuaua ştatının Ohinaqu şəhərində kokain reysini təftişə yolladı. Narkomafiyanın "boss"u öz əməkdaşlarının əliyliriliyindən şübhələnirdi. Bundan başqa, o, rəqibləri - "Ohinaqa Fox" dəstəsinin tranzit sxemi ilə maraqlandı. Bacıoğlu qarşıya qoyulan məqsədlərin öhdəsindən layiqincə gəldi. Fərasətsiz quldurlardan fərqli olaraq, Amado insanlarla ünsiyyət quraraq və alınan məlumatları təhlil edərək daha çox şey öyrəndi.

Məhz o zaman "Kappo" ləqəbi alan Amado Fuentes narkotik baronları arasında yaxşı münasibətlər qurmağı bacardı.

Bunlardan birincisi məşhur Don Eskobar idi. Kolumbiyalılar gənc meksikalının polisə, məmurlarla, hətta rəqiblərlə işləri necə yoluna qoyduğuna heyran oldular.

1983-cü ildə "Qvadala-xara" kartelinin rəhbəri Rafael Aqilar

ları əl ilə qazmaq çox baha başa gəlirdi. Məhz bunun üçün təyyarələr və aviastrukturlarda "ağızını bağlı tuta bilən" lazım idi.

Amado bu problemi həll edə bildi. O, Don Eskobarla təyyarələrin alınması yolu ilə "200 milyon dolları yumaq" razılığına gəldi. Amma bu təyyarə parkı hərdəsa gizli saxlanmalı idi. Kappo burada da çıxış yolu tapdı. O, Meksikanın "Narkotiklərlə Mübarizə Agentliyi"nin rəhbəri, meksikalı general Xesus Qutierrez Rebolonun rüşvətlə ələ aldı və sanballı mükafat müqabilində general kartelə təyyarə verdi. Laynerlər narkotikləri Meksikaya, sonra isə ABŞ-a daşıyırdı. Təyyarələr səhrada yerləşən özəl aerodroma enirdi. Narkotikləri havada daşdığı üçün (bir təyyarədə 5 tona qədər!) Amado "Göylər Hakimi" ləqəbini aldı.

1989-cu ildə Amado Fuentes

Əməliyyat otağında ölüm

Amadonun rəqiblərindən əsas fərqi o idi ki, o, adam öldürməkdən qaçırdı. Ancaq narkotik ticarəti kimi təhlükəli peşədə bu qaçılmaz idi. Odur ki, xüsusi xidmət orqanları tərəfindən narkokartelə sızmış 3 amerikalı agentin öldürülməsi əmrini verməli oldu. Həmin agentlərin eynəcər hala salınmış cəsədləri bir neçə ay sonra tapıldı.

Ancaq qan rəqibləri qorxutmadı və bizneslərini təhdid edən hər kəsi aradan qaldırmağa çalışdılar. Amado Carrillo Fuentes "Sinaloa" kartelinin əsas hədəfləri arasında idi. 1993-cü il dekabrın 24-də Amado həyat yoldaşı və bir neçə mühafizəçi ilə xoş axşam keçirmək üçün Meksika şəhərindəki restoranlardan birinə gəldi. Bir neçə dəqiqə so-

mayaraq, işlər yolunda getmədi. Versiyalardan birində deyilir ki, Fuentes əməliyyat zamanı anesteziya nəticəsində ölüb. Digər versiya isə odur ki, narkobaron dördüncü gün ağrıkəsicilərdən özünə gəlmədən ölüb.

Bir neçə ay sonra bu əməliyyatda iştirak edən bütün həkimlər ölü tapıldı. Biri güllələndi, ikisi isə dəmir çəlləklərdə beton divarın içinə gömülmüş vəziyyətdə tapıldı.

Bir neçə gün sonra Fuentesin cəsədi Quamu Çilito kəndindəki ailə fermasına gətirildi. Dəfn mərasiminə qara şüşəli təzə "cip"lərdə qatılan bahalı geyimli adamlar böyük matəm çəngələri daşıdılar. Amado ilə vidalaşma yaxınlıqdakı şəhərdə təşkil edildi. Tabutun başında Fuentesin anası və üç qızı dayanmışdı. Lakin mərasimi xüsusi təyinatlıların qışqırıq səsləri yarımcıq qoydu.

FTB-nin axtarış siyahısında Bin Ladendən sonra gəlirdi...

Dövrünün ən böyük narkotik baronu kimi xarakterizə olunan Amado Karrillo Fuentesin həyatı

Quaxardo qatillər tərəfindən güllələndi. Qətlin arxasında konkret kimin dayandığını öyrənmək mümkün olmadı. Don Netto o vaxt artıq həbsdə idi, kartelin hakimiyyəti bacısı oğluna keçmişdi. Kappo isə köhnəyə başçılıq etmir, "Xuarez" adlı yeni narkokartel qururdu. Bu ad Çiuaua əyalətindəki Syudad Xuarez şəhərinin şərəfinə seçilib. Amadonun ən yaxın köməkçisi qardaşı Visente Fuentes idi.

"Xuarez" karteli Şimali Amerikanın Texas ştatı ilə həmsərhəd olan bölgəni öz ərazisi hesab edirdi. Səhrada çoxsaylı narkotik ticarət marşrutları məhz oradan keçirdi. Əməliyyatlar zamanı əldən çıxan narkotikin həcmi Amadonu ciddi narahat edirdi. Narkobaron itkiləri necə azaltmağın üstündə baş sındırırdı. Yalnız iki çıxış var idi: hava yolu və yeraltı yol. Ən sadə və ən mümkün olan variant sərhədin altında tunellər qazmaq idi. Lakin 1980-ci illərdə miniatür xəndək qazma üsulları hələ mövcud deyildi və belə struktur-

nra məlum şəxslər salona gələrək silahları çıxardılar. Fuentesin cangüdənləri onlarla atışmaya girdi, Amado tualetdə gizləndi, sonra təhlükəli yeri tərk etməyi bacardı.

1997-ci ilin yanvarında Meksika polisi Fuentesi həbs etmək üçün əməliyyata start verdi. Kiçik bacısının toyunun keçirildiyi malikanə xüsusi təyinatlılar tərə-

Polis narkobaronun mühafizəçilərini zərərsizləşdirdi və meyiti tabutdan çıxararaq məlum istiqamətə apardılar.

Beləliklə, Meksikada DNT mütəxəssisləri cəsədinin Fuentesə aid olduğunu təsdiqlədilər. Yalnız bundan sonra qohumlarına mərhumun dəfn edilməsinə icazə verildi.

Narkobaronun ölümündən sonra "Xuarez" kartelində hakimiyyət onun oğlu, "Mühəndis" ləqəbli Visente Karrillo Leyvaya keçdi. Ancaq gənc oğlan, təəssüf ki, atasının malik olduğu əlaqələr

findən mühasirəyə alındı. Amma Amado Fuentes yenidən qaçmağı bacardı. Sonradan məlum oldu ki, əməliyyata rəhbərlik edən mayor malikanədən çıxmağa görə ondan bir milyon dollar rüşvət alıb. Amma tale "Göylər Hakimi"ndən üz çevirmişdi.

1997-ci ilin iyulunda Amado Fuentes plastik əməliyyat üçün Meksikadakı nüfuzlu "Santa Monika" klinikasına getdi. Əsas məqsəd xarici görünüşünü dəyişdirmək idi. Eyni zamanda, narkotik patronu qarın liposaksiyası etmək qərarına gəldi. Əməliyyat zamanı əməliyyat otağında iki silahlı mühafizəçi olmasına bax-

rə və qabiliyyətlərə sahib deyildi. Nəticədə, "Xuarez" karteli rəqiblərini bütün cəbhələrdə sıxışdırmağa başladı. Nəhayət, 2000-ci illərdə "Sinaloa" karteli "Xuarez" kartelinin keçmiş ərazilərinin əksəriyyətinə nəzarəti ələ keçirə bildi. Və Amado Fuentesin oğlu "Mühəndis" ləqəbli Visente Karrillo Leyva həbs olundu və uzun müddətə məhkum edildi. Bununla da "Göylər Hakimi"nin narkotik imperiyası ömrünü sona vurdu. Necə deyirlər, su çanağı suda qırılır. Bu hekayənin xoşbəxt sonluğunun olması mümkün deyildi.

Hazırladı:
Asya ŞÜKÜROVA

Allahverdi Eminov

1. Yazıçının başına toplaşan tənqidçilər onun yaratdığı qadın obrazları ilə bağlıdır. O, obrazını erotik planda təsvir etməklə həyatın hərəkətverici qüvvəsini sənətinin şah damarı hesab edir. Daha doğrusu, erotika oxucularına yad təsir bağışlamır. Yazıçı qadın obrazı yaradarkən beyninin bütün hüceyrələri işləyir, ürəyi çırpır, sanki nəfəsi tənitiyir. Ətraf mühitlə əlaqəsi kəsilir, ideya axtarışına girən beynini yuxusuzluq əldən salırsa o, ilham perisi arasında fiziki və ruhi münasibəti qoruyur. Etiraf edək ki, müəllif romanında avtobiografik nüanslardan qaçmır. İnsanı lərzəyə salan ehtirasının təsvirinə özünü məhkum edir. Yazıçı əsərində qüdrətli yazara çevrilir, erotik münasibətlərə şahidlik edir, qadının sevgi, qayğı və yüksək dozada ehtiras, intim doyumluq hissindən qidalanır. Müəllif oxucusunu suallar qarşısına çəkir, eyni zamanda eşq və erotikanı fərqli prizmada üz-üzə qoyur, oxucunu ovqatının mənəsinə salır.

2. Yaradıcı insanlar: ədiblər, şairlər, sənətçilər öz peşələrini hər şeydən üstün tuturlar. Məsələn, yazıçılar üçün nəsr insanları daha yaxından tanıdır; şairlər poeziyanı insan təfəkkürünün cövhəri, sənət adamları deyək ki, musiqiçilər melodiyani Kainatın harmoniyasının əksi - sədası kimi qəbul edirlər. Filosoflara gəldikdə düşünürlər ki, dünyamızın taleyi onların beynində formalaşır. Halbuki, dünyanın taleyini nəsrin diqtəsi, şairanə duyğuları, tənənəli simfoniyalar, nə də fəlsəfi düşüncələr deyil, sosial - siyasi yalanlar həll edir. Mühit insanların beyninə "ilışir", sərhədləri təlatümə gətirir, topların lüləsini insan məskənlərinə tuşlayır, yeni dünya yaratmaq arzusunda yaşayırlar. Əksi ənənələr gücünü itirir, nimdəş qayda - qanunlar müdhiş sürətlə meydana atılır. İnsanları bir dairəyə salır, fırladır. Zaman əqidələri dəyişdirir. Mədəniyyətilik elmi yaranır. Məkirli əllər Qarabağa uzanır, kainat titrəyir, ideyalar çaxnaşır, mənasızlıq sindromu yaranır. Xan Şuşinskiyin "Qarabağ şikəstəsi" lap uzaqdan eşidilir. Amma onun əksi - sədası siyasət divarlarını aşdı bilmir. Əbədi məğlubluqla barışan poeziya acizliyini etiraf edir, şair silah deyil ki, düşməyə atəş

açısan. Qələbədən sonra öldürməyin nə mənası! Öldürürlər və orden, medallar qazanırlar, döşlərinə taxırlar. Qarabağda insanlar ən qədim abidələrlə birlikdə yerlə - yeksana məruz qalır. Yer üzündə məzarlıqlar XXII əsrə yadigar kimi ötürülür.

Müharibə insan beynindəki ideyaları, konsepsiyaları öldürür, topun ağzına verir. Lakin insanın ürəyində yaranan inam isə ölmür, sərhəddini qorumaq əzmi bir o qədər ilahiləşir.

tensiyanın birləşdiyi məkandır və bu, cəmiyyətin normal fəalliyəti üçün vacibdir. Şüursuzluq sahəsinə sıxışdırılmış eqoist və dağıdıcı səciyyəyə malik istəklər öz psixoloji enerjilərini itirmirlər, yalnız uşağın yox, habelə yaşlı adamın da hərəkətlərinin gizli, özünün də anlamadığı səbəbinə çevrilir. Z.Freyd insan potensialının mənfiliyin "sublimasiya" (ümumi məmnunluq) anlayışı vasitəsilə dəf etməyə çalışırdı. Onun fikrincə, müəyyən daxili proseslərin nəticəsində ibtidai

qun konsepsiyası ilə tanışlıq Z.Freydə təsir göstərmiş, özünün son dövr yaradıcılığında "şüursuzluq"un həddlərini genişləndirmiş, bəzi düzəlişlər də etmişdir.

K.Yunqa görə, miflər kollektiv şüursuzluğun ideal təzahürləridir, mifoloji obrazlar arxetiplərə çevrilərək bəşər nəslinin sonrakı dövrlərdə bədii yaradıcılığın əsasını təşkil edirlər: "çağdaş incəsənətin və ədəbiyyatın inkişafı sənətkar tərəfindən proqramlaşdırılmış və müasirləşdirilmiş" dey-

kir verməlidir. Bu işlənmə üsulu müəllifin məsələlərə münasibətinin qeyri - ciddi, səthi, yaxud əsaslı olmasını bilməyə şərait yaradır. Elmi biliklərin canını özündə ifadə edən aforizmlərdə dərin müşahidənin zəngin materialından savayı, heç bir şey qalmamalıdır. Buna görə də kifayət qədər geniş biliklərə sahib kəsildiyini dəqiqləşdirmədən aforizm yaratmağa səyli olmamalıdır. Məhz belə bir arzuya düşmək cəsərinə yazıçı düşməməlidir.

5. Hər bir yazarın sənət oc-

Yaradıcılıq haqqında tezislər

3. Yaradıcılıq prosesində "kollektiv şüursuzluq" Z.Freyd və K.Yunq tərəfindən dövryyəyə çıxarıldı. Z.Freydin nəzəri mülahizəsinə görə, şəxsiyyətin erkən uşaqlıqdan başlayaraq şüurdan sıxışdırılan erotik meyillərin cəmləşdiyi yer kimi nəzərdə tutulmuş "fərdi şüursuzluğu"na qarşı qoyulmuşdur. Beləliklə, K.Yunq fərdi erotik meyillərin şəxsiyyətin formalaşmasında daha böyük təsir gücünə malikliyini inkar etməsə də, psixoloji baxımdan kollektiv şüursuzluğa önəm verir. Z.Freydə görə, "fərdi şüursuzluq" erkən yaşlarda təşəkkül tapırsa K.Yunqun "kollektiv şüursuzluğu"u anadangəlmə psixoloji strukturdur və bir nəsiləndən digərinə ötürülür - şüursuz şəkildə. Z.Freydin təlimində şüursuzluq mahiyyətə sosial və mədəni baxımdan yalnız mənfi səciyyə daşıyan po-

erotik xarakterə malik psixoloji enerji sublimasiyaya uğrayaraq yüksək mədəni dəyərlərə, o cümlədən, sənət əsərlərinə çevrilir. Bu baxımdan libido (cinsi ehtiras) - seksual psixoloji enerji onlara nisbətən ilkindir. K.Yunq göstərdi ki, dini və fəlsəfi potensial, yəni insanın metafiziki ehtiyacları tədqiqatçı tərəfindən müsbət dəyərləndirilməlidir.

K.Yunq Z.Freydin "kollektiv şüursuzluq" nəzəriyyəsinə qarşı çıxırdı, bu və ya digər şəkildə göstərirdi ki, kollektiv şüursuzluq fərdin ilahi və kosmik qüvvələrlə bağlı formasıdır. Araşdırıcılar alman klassik ədəbiyyatında və fəlsəfəsində kollektiv şüursuzluğun analoquunu axtarıb tapmağa cəhd edirdilər. K.Yunqun nəzəriyyəsi bədii yaradıcılıq sahəsində mövcud mexanizmi izah etmək iddiasına köklənmişdi. K.Yun-

qun şüursuzluq mahiyyətə malik olan arxetiplərin - ilkin obrazların üzə çıxarılmasıdır, məsələn, Orest Hamletin arxetipidir. V.Şekspir heç də gözləri qarşısında canlanan modeli şüurlu şəkildə təsvir etməmişdir. Bu obrazı necə dəyərlər, şüursuzluqdan çəkib çıxarmış, ortaya qoymuşdur. Mahiyyət etibarilə Hamlet müasir Orestdir, bu obrazların arxetipik məzmunu eynidir.

4. Aforizmlər, birincisi, heç də təkə nəti bəzəmək və s. onu əyləncəli etmək üçün deyildir. İkincisi, aforizmlər həyatda, məişətdə faydalı və zəruri səciyyəyə malik olmalıdır. Söz xəncərləri olan aforizmlər iti ağızları ilə işlərin, hadisələrin dolanmış düşünlərini kəsməli, onların dərinliyinə nüfuz etməlidir.

Yazıçı aforizmlərin hansı məqamda işlənməsinə ciddi fi-

ağı - yeri onun "məskunlaşdığı" masasıdır. Yaşam təsəllisi isə qələmə aldığıdır, hisslərini burada "üydür", una çevirib məhsul edir, oxuculara təmənnasız satır! Oxucu çeynəyir, mədəsinə yox, ürəyinə ötürür. Sonra məhsulun dadını, ləzzətini duyuur. Və iki yoldan birini seçir: həzm etməkmə, yoxsa iştanı boğmaqmi? Birinci yolu o halda seçir - əsərin yaratdığı hisslər - əhvalatlar, hadisələr, möcüzələr obrazın dilində, ləhcəsində elə gözəl, şirin, səmimi səslənir - müəllifə elə gəlir doğma ana dilindən çıxan sözləri, ifadələri, cümlələri heç vaxt eşitməmişdir. İlahi, bu dil necə də qüvvətliymiş, əzəmətliymiş! Bal dadı verirmiş! Bu əsər - məhsul arı pətəyimiş, min bir gül - çiçəkdən ballanır - mış, şirələnirmiş!

Söhbət yazarın dilindən gəlir, bədii əsərinin poetik ləhcəsindən gedir. Bu dilin yaranması səbəbləri qədim dövrlərə çıxır. Deməli, səbəblər yox deyil: Nə səbəbdən insanlar ta qədimdən şeirlə danışmışlarsa, poeziya dilinə sonralar keçmişlər.

Poetik dilin mənşəyi "sadelik dərəsi"dir, - desək yanlışdır, lakin dövrlərin çiyində cillalanmış, təbiətin rəngini, səmanın maviliyini, insanların xasiyyətini və danışığını özündə əks etdirmişdir. Beləliklə, dilin "dumanlı" həddləri durulmuş, kortəbii danışq ifadələri aradan çıxmışdır. Beləliklə, insanlar poeziya naminə yox, sözlərin aforizmlilik və məna vermiş, bitkin dilə yiyələnmişlər. Beləliklə, insan sözlərin ömrünü uzatmaq və yaşatmaq üçün yazını kəşf etmişlər. Poetik dil cillalandı, formaya düşdü, ölmədi, çünki öz varlığına heyfi gəlmiş...

ALLAHŞÜKÜRƏ HƏCV

Allaha şükr edirəm ki, bəlkə çatsın dadıma,
Tərs kimi, hər dəfə Allahşükür düşür yadıma.

Qanım qaralır o dem, hirs vurur, başımdan aşır,
Elə bil birə basır canımı, əqrəb dərşir.
Quduz itə dönürəm, keyləşib dilim dolaşır,
Çırpıram külqabını stola, aləm qarışır,
Arvad qaçır bayıra, nəlbəki gedir badıma,
Elə ki, hər dəfə Allahşükür düşür yadıma.

Ay sənə ad qoyanın adı belə qalmaya heç!
Çürüyüb sür-sümüyü, tozu da tapılmaya heç.
Cəhənnəm, “şükürü” də olsa, “allahı “ olmaya heç,
Adam Allah da desə, Şükürü yada salmaya heç,
Bəlkə Allah da qalar razı, yetər imdadıma.
Di gəl ki, hər dəfə Allahşükür düşür yadıma.

Başına təs keçirir, təsbəh alır, xət buraxır,
Gah cındarlıq edir, gah tas açır, fala baxır.
Hər görəndə elə bil kəlləmə bir güllə çıxır,
Yalmanıb zırpılara, həm axıdır, həm də axır -
Bədəb söz yazaram, amma yaraşmır adıma...
Tanrıya şükr edirəm bəri çatsın imdadıma.

Allaha küfr əməllərdə daim barmağı var,
Elə hey: - Xəlq!-deyib,yaxşı yaxa cırmağı var.
Xəlvəti şadlıq evi, hüsr evi, univermağı var,
Hələ timsah kimi iştah dişı var, caynağı var
Mən kimi beş yüzünü -Lopp !-eləyər bir uduma!
Dilimi bağla, İlahi, sən özün yet dadıma!

Gör haa-başda oturur iblisi-şeytan birisi,
Adı dindar, özü murdar yekə qaban birisi.
Bizə öyüd də verir ifritə, nadan birisi.
Bu boyda lənətimi görsə kənardan birisi
Nə mənə rəhm qılar, nə də qövmi-əcdadıma!
Dilimi bağla, İlahi! Yet özün imdadıma!

İndi bu kafir əlindən yığışıb hara gedək?
Nə ölür, nə ölmürük gül kimi məzara gedək!
Gərək o dünyaya da köksümüzdə yara gedək?!
Dədəmizin yanına yəni, üzüqara gedək?
Hansı qeyrəti əmanət qoyum öz övladıma?!
...Qorxuram, vay dədə! Allahşükür düşür yadıma !
Allah da şükrü sevir-kim yetəcək imdadıma ?!

01.04.2016

AY ƏMİ

Etməmişdən hələ bu dünyamızı tərk, ay əmi,
Tapşırırdın mənə bu ölkəni bərk-bərk, ay əmi.

Əhsən!-demişdim o vaxt sənin halal niyyətinə,
Ölhaöldə bu qədər ali mədəniyyətinə.
Çox şükür, biz də dönük çıxmadıq vəsiyyətinə,
Nə yaxşı mən oğula eyləmişən erk, ay əmi!
Qoruyuram vətəni can kimi bərk-bərk, ay əmi!

Sən görən dövr deyil, indi demokratiya var,
Qorxu-zad yoxdu daha, düz sözə simpatiya var.
Neçə tayfa var isə, bir o qədər partiya var,
Ailəvi firqə qurub çoxları tək-tək, ay əmi.
Məzarda gen-bol uzan, xornala bərk-bərk, ay əmi !

Aldığın qoç ki, var idi, hələ də sağ-salamat,
Hər baxanda edirəm ruhuna zikri-salavat.
Sayəsində yatırıq sən də rahat, mən də rahat-
Cinsimizdən yana yox zərrə qədər şəkk, ay əmi!
Bəs edir bir sürüyə bir dənə erkək, ay əmi!

Gözün aydın, ay əmi, rüşvət alan yoxdu daha -
Bəsdı day, qanmaz olub bir belə batdıq günaha.
“Açıq Bazar” açılır yerinə bu gün-sabaha,
Oğul oğul deyiləe! Vallahi, dühadi, dühaa!

Oğul kimi elədi nağılı gerçək, ay əmi!
Dilə görə varımış, sən demə, dilçək, ay əmi.

Sən görən bazarda aləm qarışib, nırx dəyişib,
Nə düşən vardısa, qalxıb, nə ki, qalxardı-düşüb...
Xiyar, badımcən, ərək əncirə dönüb, bürüşüb,
Baxırıq eyham ilə, görəndə hərdən, gülüşüb-
Köpək qocaldı-qonar üstünə milçək, ay əmi (!)
Arif insansən, özün məsəli düz çək, ay əmi!

Adamın da bu saat var ucuzu, var bahası,
Tutalım, ölkə deyil, “cunqlidi” intəhası...
Meymunu, timsahı, qurdu, qoyunu, əjdahası...
Ayılarla doludu hər deşiyi, hər kahası
Quzğunu qan hərisi, dovşanı ürkek... Ay əmi ...
Qarışib bir-birinə at ilə eşşək, ay əmi....

Qarabağdan yana lap arxayın ol-Şükri-xuda,
ATƏT hər həftə gedib, baxır, qoyur nöqtə-nida.
Qayıdıb dincin alır gah Qəbələ, gah Qubada,
Ayda beş-on kasıbın, düzdü, gedir oğlu bada-
Di gəl ki, keyf eləyir millətimiz el-obada:
Tar-qaval, zurna düdük, nağara-dümbək, ay əmi !
Hərdən-hərdən təpəmə çaxsa da şimşək, ay əmi,
Nə ölüb getmək olur, nə də ki, dinmək, ay əmi!
Zarıma, başına çək kəfəni bərk-bərk, ay əmi....

2014

İNKİR BİZƏ NEYLƏR

Bu zülmə ki, dözdük-daha İnkir bizə neylər ?
Sorğu-suala çəksə də bir-bir, bizə neylər ?

Heç olmasa onda mərifət var, qanacaq var,
Nə pulumuza var tamahı, nə umacaq var.
Dar olsa da, pulsuz-parasız sığınacaq var,
Görcək, canımız əssə də tir-tir, bizə neylər?
Bu zülmə ki dözdük, daha İnkir bizə neylər?

Dözdükümü yüz il, kölgə kimi yerlə süründük?!
Hərdən kim işıq yandıdı, bir onda göründük.
Torpağı soxulcan kimi böldük və bölündük,
Olsa da soxulcan sözü təhqir, bizə neylər!
Bu zülmü ki, gördük! Daha İnkir bizə neylər?

Yüz ildi dəyirman daşına bir tayıq-altıda!
Bir yol yuxarı qalxmadıq-olduq ayaq altıda.
Bir hindi-xoruz daima üstdə, toyuq altıda!
Əh! Çil xoruzun qıldığı “tədbir” bizə neylər?!
Ondan betəri olmur ha-İnkir bizə neylər?!

Dövrən ayırıb ruhumu çoxdan bədənimdən,
Beş-altı sümükdür, qalacaq cismi-tənimdən.
Şallaqlasa da çıxmıyacam ha kəfenimdən!
İnkir, yeni, bizdən ola kafir ? Bizə neylər?
Sorğu-suala çəksə də bir-bir bizə neylər?!

Bir eldə ki, qanmaz keçə, başda ola hakim,
Xəlq üstə özündən betərin eyləyə təhkim,
O millət o gündən olunur məhşərə məhkum!
Day, onda cəhənnəmdəki təndir bizə neylər?!
Biz məhşəri gördükse, bu İnkir bizə neylər?!

Etdikcə hocam bizə fırıldaqları tədris,
Bu elmi-tərəqqini görüb, mat qalır İblis.
Baxma, sayırıq özümüzü çox da ki, fərsiz,
İblis nə qədər olsa da fəndgir, bizə neylər?
İblisdən ötə olmur ha İnkir-bizə neylər?!

...Dərd xırxaladı, axırı keçdik girə, qorxma!
Dövrən doladı qollarını zəncirə-qorxma!
Dözdünmü minə? İndi də döz minbirə, qorxma!
Qorxarsan əgər, boynunu sal kəndirə, qorxma!
Zəncir ki, kar etmir bizə-kəndir bizə neylər?
Əsmə, a kişi bir belə tir-tir! Bizə neylər?
Bu məhşəri gördük! Daha İnkir bizə neylər?

May 2016

BU NƏ “FİRİNDUM”?

Baba Dərviş:
-Bu yekə kağız-kuğuzlar nədi ya? Bu nə “firindim”?
Həftə səkkiz-biz də doqquz?! A balam, yenə “firindum”?

Orxan nəvə:
-Referendum denən e,ay baba! Bir sorğudu, yəni,
Əyri-üyrü adı tək özü də bir qurğudu yəni.
Cəməət səs verəcək ki, oğrular doğrudu, yəni,
Millətin keyf edəcək və olacaqdır-Keferendum!
Sən də hey, başlamısan, ay nə firindum-nə mirindum...
Kəlmə -kəlmə höcələ, de:-Re-fe-ren-dum! Referendum!

Baba:
- O vədə biz də verərdik səsi, böyüklər alardı,
Varlı bir az da yığardı, lüt, elə lüt də qalardı.
“Yuxarı” zurna çalardı, “aşağı” ləzzət alardı...
Görmədik, əmma biz onda, nə firindum, nə mirindum.
Camaat qarın hayında, a bala, bu nə firindum?

Nəvə:
- Bu “firindum” keçirənlər də o vaxtdan cücəriblər,
Həmə onlardı-həmin zurna çalanlar becəriblər.
Dərişib pula xirik qurdu kimi ta gicəliblər,
Baramadan sarıyıb, eyləyəcəklər “Nəf-erendum”...
Sən də hey başlamısan ki, nə firindum-nə mirindum!
Höccələ kəlməbəkəlmə: Re-fe-ren-dum! Referendum!

Baba:
- O vədə biri durub Məskovadan bura gələrdi,
Bizim qolxoz sədiri onu görəndə kəkələrdi.
Rus ola-tut arağı, “ağ ət” ola! Pəh! Kef elərdi!
A kişi! O urusa cənnət idi bu “səfər-endum”!
Kəsəbikar millətə, aya, nə firindum-nə mirindum?
Zəhrimar dilimə yatmır...re-ferrr-endum...reyferendum...

Nəvə:
- Çox da ki, səksən il ötmüş, a baba, eynidi məzmun!
O vədə məzlum idi millətimiz-indi də məzlum,
Kütlüyündən, o vədə məmnun idi-indi də məmnun,
Yekunu məlum idi hər qərarın-indi də məlum!
O vədə “Mircəfər-endum”-indisə”Birnəfər-endum”!
Olacaq “Bir nəsil-endum” - “Əsil-endum”-Referendum!
Qışqıra qur səs ilə, gəl: -Referendum ! Referendum !
Baba:
- Harası oldu,bala,bəs,”refer-endum”? Nə filendum?
Day, denən ,oldu cəməət əfəl-endum!? Əfələndum?!!

12.08.2016

DOLANIR

Qara günün damarında qara qanlar dolanır,
Hiqqınır ağır-ağır, ağır zamanlar dolanır.

Çərxi-dövrən ilişibdir ilanının quyruğuna ,
Millətin xirtdəyinə əfi ilanlar dolanır.

Bir ovuc quldura qalmış Vətənin mülki-malı ,
Bir ovuc arpa ilə yerdə qalanlar dolanır.

Hacı İsmayıl **kimi əhli-iman zülm çəkir,
Kafirə biət edib səcdə qılanlar, dolanır.

Vəz edir AzTv-dən millətə millət vəkili,
Tv-ni qəsb eləyib yoldan azanlar dolanır.

Dolayıb barmağına qanunu, Cənnət bibi tək ,
Batırıb ağ nöyütə, əngə salanlar dolanır.

Qotur eşşək qudurub köhlən ata şıllaq atır,
Köhlən atlar yabı tək , beldə palanlar dolanır...

Haykırıb nəre çəkən qoç kişilər axtalanır,
Bu “kişi sünneti” nə zurna çalanlar, dolanır !

Qarabağ “kartı” nöyüt durbasına pərçim olub-
Həm Balayev dolanır, həm Balayanlar dolanır !

Bir zaman köhnə kişi təzə plan qurdu bizə ,
Təzə başda yenə də köhnə planlar dolanır.

Ömrümüzdən kəsilən hər günə bir lent kəsirik ,
Qayçının dimdiyinə hiylə-yalanlar dolanır.

...Dinmə, Dərviş Baba, qanmazlığının zülmünü çək-
Qanmadın: haqqın alıb,sonra “qananlar” dolanır !

2016

PUL BİZƏ, QEYRƏT SƏNƏ

Ey qudurub bəxtinə şıllaq atan!
Neyləməli dəxi, cəməət sənə?

Var hünərin, sən də qoşul bizlərə,
Biz də verək “sökməyə” fürsət sənə!

Böldük, hamı millətin istiqlalın,
Düşdü o vaxt pul bizə, qeyrət sənə!

Mən iqtidar, sən də ki, müxalifət:
Qaldı bu dövlət mənə, zillət sənə!

Get xarabanda nə yazırsansa, yaz!
Meydana çıxma! Nə bu adət sənə?!

Anqırışib, çox da: - Ədalət!-demə,
Haqqını ver, verim ədalət sənə!

Bərkə çəkərsən-çəkərəm “podvala”!
Mən taparam əlli dələlət sənə!

Qarmalayar qoç kimi oğlanlarım,
Nəşə basıb, açar cinayət sənə!

Bax, belə! İndi yeri get, gir hinə!
Həə? Deyəsən çatdı nəhayət, sənə?!

2016

Ziya Dərviş Turani